

Kadernota 2024

Datum vaststelling B&W:

30 mei 2023

Datum besluitvorming Raad:

4 juli 2023

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	3
1. Inleiding en samenvatting	7
Opbouw en leeswijzer kadernota	7
Indicatie ontwikkeling financieel perspectief	7
Actualiteit	8
Programmaplan.....	9
2 Programma's.....	10
1 Samenleving	11
2 Leefomgeving.....	17
3 Bestuur & organisatie	28
3. Uitgangspunten en kaders	34
Algemene uitgangspunten	35
Uitgangspunten bij bepalen baten.....	36
Uitgangspunten bij bepalen lasten	38

Voorwoord

Rheden 450 jaar geeft ons allemaal energie. Ook de lente brengt onze inwoners weer tot leven en nodigt uit om erop uit te trekken. Inwoners kunnen dit jaar genieten van een groot aantal festiviteiten in het kader van het 450-jarig bestaan. De Coronaperiode hebben wij achter ons kunnen laten. Tegelijkertijd leven we in een tijd waarin nieuwe onzekerheden zich voordoen. In Oekraïne woedt nog steeds een gruwelijke oorlog waardoor grote groepen mensen zijn weggevlucht van huis en haard op zoek naar een veilig heenkomen. Ook in Rheden doen we er alles aan om hen ruimhartig op te vangen.

De klimaatcrisis geeft grote zorgen en de stikstofontwikkelingen brengen onzekerheden met zich mee. Betaalbare koop- en huurwoningen zijn helaas vaak onvindbaar en de biodiversiteitscrisis maakt dat we vol moeten inzetten op het vergroten en verbinden van onze natuurgebieden en parken. Op al deze onderwerpen dragen we als gemeente een grote verantwoordelijkheid.

Financieel perspectief

In de Voorjaarsnota 2023 van het kabinet (28 april 2023) is ook de financiële toekomst geschetst. Vanaf 2026 is er voor gemeenten structureel zo'n € 3 miljard minder beschikbaar voor het uitvoeren van gemeentelijke taken en biedt het accres vanaf 2027 te weinig vergoeding voor het opvangen van de autonome groei van de zorgtaken. Het is goed dat er nu een aanzet is voor een nieuwe normeringssystematiek, maar alles bij elkaar geeft deze voorjaarsnota niet de gewenste structurele financiële zekerheid voor gemeenten.

Uit deze Kadernota blijkt dat de structurele financiële ruimte in onze begroting, volledig wordt opgeslokt door de (doorwerking van) indexaties die veel hoger zijn dan eerdere jaren. De Rijksoverheid compenseert gemeenten hier onvoldoende voor. Bovendien worden we in 2027 opnieuw geconfronteerd met het 'ravijn' in het gemeentefonds, dat in 2026 ook al was aangekondigd maar op het laatste moment incidenteel is verzacht.

Het financieel perspectief is ten opzichte van de Programmabegroting 2023 dan ook verslechterd. Op basis van de huidige inventarisatie is er in 2024 sprake van een verwacht begrotingstekort van € 9 miljoen. Dit doet een aanslag op de financiële weerbaarheid en roept de vraag voor maatregelen rond bezuinigingen op. Hoewel we in Rheden de financiën op orde hebben en de eerste jaren de middelen nog toereikend waren, worden hierdoor – net als in elke andere Nederlandse gemeente – onze inhoudelijke ambities beperkt.

Financiële duidelijkheid bij meicirculaire gemeentefonds

Een nieuwe lente betekent ook een nieuwe Kadernota voor de gemeente Rheden. Het gesternte waarin we deze moeten maken, is nog ongewis. Dit komt met name door het onzekere financiële meerjarenperspectief vanuit de Rijksoverheid, zoals hierboven geschetst.

We hopen van harte dat het Rijk bij de meicirculaire financiële duidelijkheid biedt en ruimte schept die het mogelijk maakt om financiële knelpunten op te lossen en onze ambities waar te maken. Met deze Kadernota informeren we u als gemeenteraad niet alleen over de stand van de gemeentefinanciën. We nemen u vooral ook mee in de hoofdlijnen van het beleid.

Graag gaan we met u in gesprek over de ontwikkelingen die op ons afkomen en horen we uw visie daarop en het financiële dilemma dat we hierboven hebben geschetst. Die betrekken we dan vanzelfsprekend bij het opstellen van de begroting 2024.

Brede welvaartsmonitor

Dit jaar wordt een lokale welvaartsmonitor ontwikkeld, waarbij de gewenste uitkomstindicatoren in nauw overleg met u worden ontwikkeld. De lokale welvaartsmonitor zal in de toekomst belangrijk worden voor het opstellen van de Kadernota 2025 en verder. De cijfers die hierin worden gepresenteerd, laten immers belangrijke ontwikkelingen zien: bijvoorbeeld de groei van de

werkgelegenheid in de gemeente, de voortgang van de energietransitie, de armoede die nog in veel wijken aanwezig is en de verschillen in ervaren gezondheid tussen inwoners. Ook inwoners zullen in de toekomst aangeven wat zij belangrijke thema's vinden voor uitkomstmonitoring.

Ambtelijke organisatie

De loonontwikkeling van de ambtelijke organisatie volgt uit de cao-afspraken. Op 22 februari jl. is een principeakkoord gesloten voor de cao van gemeenten. Deze cao loopt tot en met 31 december 2023. Het effect voor 2023 is verwerkt. Voor 2024 zijn nog geen cao-afspraken gemaakt. Daarom baseren we de raming voor de loonontwikkeling in 2024 op het Centraal Economisch Plan 2023 dat 9 maart door het Centraal Planbureau is gepubliceerd.

Als gevolg van de CAO 2023 komen we uit op een gemiddelde loonsverhoging van 7%. Dit leidt tot een structurele verhoging van de loonkosten in 2023 van € 1,3 mln. en aanvullend circa € 1,6 mln. vanaf 2024. Formatieve ontwikkelingen binnen de gemeente spelen ook bij onze gemeenschappelijke regelingen en hebben mogelijk ook gevolgen voor de omvang van de dienstverlening van de Connectie. Daarnaast spelen zij ook een rol in het realiseren van de Rhedense ambities. In aanloop naar de Begroting wordt dit effect nader uitgewerkt en in beeld gebracht.

Onzekerheden in Rijksbijdrage

Net als in de afgelopen jaren is het ook in dit voorjaar onzeker hoe de financiële vooruitzichten voor de komende jaren zullen zijn. Twee jaar geleden was er onzekerheid omdat er nog geen nieuw kabinet was. Vorig jaar ontstond onzekerheid vanwege de onduidelijkheid in het regeerakkoord van het kabinet over de nieuwe financieringssystematiek vanaf 2026. De door gemeenten dringend gewenste duidelijkheid over het structurele financiële perspectief is helaas tot op heden nog altijd niet geboden. In de septembercirculaire 2022 is wel een incidentele tegemoetkoming in het gemeentefonds voor het jaar 2026 toegekend. Daardoor is het 'ravijn' in 2026 enigszins gedempt en in volle omvang verschoven naar 2027. Het Rijk belooft duidelijkheid aan gemeenten in de meicirculaire van dit jaar, waarbij het afwachten is hoe duidelijk deze circulaire gaat zijn. Komt er bijvoorbeeld een (aanvullende) compensatie? En is deze compensatie dan incidenteel of structureel? Of komt er ook een nieuwe systematiek voor de berekening van het gemeentefonds? En hoe ziet die systematiek er dan uit? De meicirculaire 2023 komt voor alle gemeenten te laat in het proces van het opstellen van Kadernota's, waardoor ook het financiële meerjarenperspectief in deze Rhedense Kadernota 2024 onzekerheid kent. Gemeenten gaan hier ieder naar eigen inzicht mee om en de Provincie worstelt hier vanuit haar toezichthoudende rol (ook) mee.

Samenvatting programma's

Op de volgende pagina's geven wij per programma hoofdlijnen een aantal inhoudelijke ontwikkelingen weer, waarover u in deze kadernota nadere duiding leest.

Programma 1: Samenleving

Thema	Ontwikkelingen
Financiële bestaanszekerheid	• Stevige lokale teams. Wij zetten in op een onderbouwde benodigde ambtelijke capaciteit voor de drie thema's. • Meer inwoners hebben moeite om rond te komen. • Naar verwachting neemt het aantal schuldhelpverleningstrajecten toe. • Wij blijven ons richten op uitstroom naar werk en zetten in op aansluiting bij de sociale basis. • Over het algemeen kan gesteld worden dat de kosten zullen toenemen.

Thema	Ontwikkelingen
Vitaal en gezond	• Er is landelijk overeenstemming over een Hervormingsagenda Jeugd. Dit betekent dat de huidige bezuinigingsopgave niet zal toenemen. • Jeugdbescherming staat onder druk en is in ontwikkeling. De caseload wordt afgeschaald. Dit betekent een grotere druk op de gemeentelijke sociale teams, deze zullen versterkt moeten worden. Een regionaal veiligheidsteam wordt gestart.
Sociale basis	• Vergrijzing zal in de komende jaren de vraag naar Wmo maatwerk doen toenemen. Ook zal de druk worden verhoogd door de afbouw van intramurale verpleeghuisplekken. • Integrale wijkaanpak Stenfert 2024 ev. Hiervoor stellen wij een programma voor met een additionele investering. • In 2024 zullen wij ons moeten gaan aansluiten bij PGB 2.0. Dit betekent extra taken en verantwoordelijkheden voor de gemeente. • Ook bij onze partners hebben wij te maken met inflatie, loonstijgingen en toename van de energiekosten. Ook autonome ontwikkelingen laten kostenstijgingen zien.

Programma 2: Leefomgeving

Thema	Ontwikkelingen
Energie- en warmtetransitie	• Energietransitie komt op stoom. Het team Energietransitie is gestart. • Komende jaren zetten we o.a. in op bewustwording en activering.
Vernieuwing omgevingsbeleid	• Vanaf 1 januari 2024 is de Omgevingswet van kracht. In 2024 zetten we in op de doorvertaling van beleid naar uitvoering. • In 2024 gaan we verder met het bouwen van het Omgevingsplan. • In 2024 stellen we naar verwachting ook de Omgevingsvisie vast. • In het landelijk gebied spelen grote opgaven een rol. Met name de stikstofopgave en de versterking van de natuur. • Het in 2022 vastgestelde Masterplan Veluwezoom wordt invulling gegeven met deelprojecten, in deze kadernota worden nog geen extra middelen gevraagd. Wij zetten eerst in op aanvullende externe middelen.
Volkshuisvesting	• De woningbouwopgaven vragen om extra capaciteit. Bijvoorbeeld Haveland, het Woonwagenbeleid en het realiseren van de Woonzorgvisie. Extra inzet wordt gevraagd voor het project Blijfwijk. • De bouwkosten en stikstofonderzoeken leiden tot vertraging en vragen om extra middelen.
Economische ontwikkeling	• In 2024 wordt ingezet op de uitwerking van de Economische visie en het vaststellen van een Visie op Toerisme. • Er zijn extra middelen nodig voor de actualisatie van de informatiepanelen in de centra van de dorpen.
Circulaire economie	• De focus voor 2024 ligt op het vergroten van bewustwording van het circulair denken. Wij zetten in op Repair-café's, grondstoffenplannen en vouchers voor circulariteitschecks.

Thema	Ontwikkelingen
Mobiliteit en infra	- Wij zetten maximaal in op het speerpunt Duurzame Mobiliteit. Voor subsidies is cofinanciering nodig. Het lijkt wenselijk daarom het budget Verkeersvoorzieningen op te hogen. - Bouwkosten en stikstofeisen belemmeren de wegebouw.

Programma 3: Bestuur & Organisatie

Thema	Ontwikkelingen
Dienstverlenings-agenda	- Wij doen onderzoek naar de impact van de implementatie van nieuwe wetten en regels. De consequenties hiervan nemen we mee in de begroting 2024. - Er vindt een uitbreiding plaats van de formatie bij Vastgoed. Dit heeft te maken met de grote verduurzamingsopgave. - De kosten voor het ICT en audiovisuele middelen nemen toe.
Regionale samenwerking en internationale betrekkingen	De Groene Metropool Regio vraagt een aanvullende gemeentelijke bijdrage vanwege de inflatie. Ook de Regionale Energiestrategie vraagt middelen. Een voorstel hiervoor zal aan u Raad worden voorgelegd.
Vastgoed-portefeuille	- Het Rhedens Vastgoedkader is nog steeds het uitgangspunt. Bij onroerend goed transacties moeten wij de algemene beginselen van behoorlijk bestuur toepassen. Wat dit betekent voor onze gemeente wordt nu onderzocht. - Het project nieuwe gemeentehuis verloopt tot op heden volgens plan.
Integrale veiligheid	- In 2023 is het Veiligheidsbeleid opnieuw vastgesteld. In het uitvoeringsplan is de inzet bepaald. De inzet voor de bekostiging van de vluchtelingenopvang wordt bekostigd vanuit het Rijk. Het brengt echter wel extra inzet van onze gemeente. - De VGGM heeft een tweetal ontwikkelingen (versterking bedrijfsvoering en GGD) aangekondigd die vragen om een extra bijdrage. - Ook hier hebben we te maken met loon- en prijsstijgingen.

Resumé

We zien veel financiële onzekerheden op ons afkomen, dit betekent dat het belangrijk is om hierover intensiever met elkaar in gesprek te gaan en blijven. Bovenstaande ontwikkelingen leiden tot een aanpassing van het verwachte begrotingssaldo in de jaarschijf 2024 van afgerond € 1,7 miljoen voordelig naar € 9 miljoen nadelig. De memo met een doorrekening van de meicirculaire die u in juni 2023 ontvangt geeft hierin mogelijk meer houvast. We sluiten de noodzaak om te bezuinigen niet uit en bereiden keuzes voor, maar op moment van schrijven biedt het financieel perspectief teveel onzekerheden: het financieel kader ontbreekt. We stellen dan ook voor om deze kadernota oriënterend te behandelen. Ondertussen blijven we binnen deze financieel weinig rooskleurige context inzetten op groener, socialer en dichterbij. In deze Kadernota beschrijven we op hoofdlijnen onze inspanningen, knelpunten en uitdagingen die hierop gericht zijn.

1. Inleiding en samenvatting

Hierbij bieden wij u de Kadernota 2024 aan. Deze kadernota is vooral gericht op de kwalitatieve duiding van ontwikkelingen. Het betreft een beleidsarme nota waarin we tegelijkertijd ook onze ambities voor komende jaren benoemen. Het financieel meerjarig perspectief presenteren we op hoofdlijnen. De reden hiervoor is de onzekerheid over de financiën vanuit het gemeentefonds. Na publicatie van de meicirculaire kan hierover meer duidelijkheid worden gegeven. In juni - voorafgaand aan de behandeling van de kadernota op 4 juli a.s. - informeren wij de Raad over de uitkomsten van de circulaire en de effecten op ons financiële perspectief.

Het college heeft met deze nota de volgende doelstellingen voor ogen:

- Het formuleren van de financiële kaders en uitgangspunten die gelden voor de begroting 2024 en meerjarenraming 2025 – 2027 binnen het bestaande beleid;
- Gezamenlijk koers bepalen om het financieel perspectief verder te verbeteren;
- Autonome ontwikkelingen: Lopend beleid wordt voortgezet maar er is een verandering van kosten of inkomsten (bijvoorbeeld prijsstijgingen, veranderde wet- en regelgeving). De gemeente heeft geen invloed op de wijzigingen en heeft geen of weinig keuzemogelijkheden. De keuzemogelijkheid is te vinden niet continueren van lopend beleid
- Overige ontwikkelingen: heeft betrekking op het uitvoeren van nieuw (vastgesteld) beleid, nieuwe taken en/of uitbreiding van de dienstverlening. Hierdoor is er sprake van een keuze.

In deze kadernota brengen wij nadere prioritering aan m.b.t. de bestuurlijke speerpunten zoals benoemd in het College-werkprogramma 2022-2026. Waarbij wij de focus leggen op 'Groener, Socialer, Dichterbij' en daarbij het inwonersperspectief voorop stellen.

Het college legt uw Raad deze Kadernota ter vaststelling voor, waarmee uw Raad de kaderstellende functie uitoefent.

Opbouw en leeswijzer kadernota

1. Inleiding en samenvatting
2. Uiteenzetting per programma

Per programma is beschreven:

- a. visie
 - b. perspectief per thema
 - c. autonome ontwikkelingen per thema
 - d. financiële ontwikkelingen
3. Uitgangspunten en kaders voor het opstellen van de begroting 2024

Indicatie ontwikkeling financieel perspectief

Op basis van de inventarisatie van diverse te verwachten uitgaven en inkomsten in komende jaren geven we op hoofdlijnen de verwachte ontwikkeling weer van het financieel perspectief 2024-2027.

Het financieel perspectief is ten opzichte van de Programmabegroting 2023 verslechterd. Op basis van de huidige inventarisatie is er in 2024 sprake van een verwacht begrotingstekort van € 9 miljoen. Ook in de periode 2025 - 2027 zien we zeer forse begrotingstekorten, afgerond € 12 miljoen in de laatste jaarschijf van 2027.

Verwachte ontwikkeling financieel perspectief

Post (bedragen x € 1 miljoen)	2024	2025	2026	2027
Primitieve begroting 2023	1,7	2,0	-3,9	-3,9
Totaal verwachte bijstellingen	- 10,7	- 10,5	- 8,7	- 8,1
Perspectief na Kadernota	- 9,0	- 8,5	- 12,6	- 12,0

Voor de jaarschijf 2024 zien we een aanpassing van het verwachte begrotingssaldo van afgerond € 1,7 miljoen voordelig naar € 9 miljoen nadelig. Deze nadelige bijstelling van € 10,7 miljoen is op hoofdlijnen als volgt te specificeren.

Aanpassing jaarschijf 2024

Aanpassing jaarschijf 2024 (x € 1.000)	
Nadelig:	
Loon- en prijsstijgingen	-5.869
Autonome ontwikkelingen (excl. loon- en prijsstijgingen)	-2.560
Overige ontwikkelingen	-2.909
Voordelig:	
Algemene uitkering (AU) sept- en dec.circ.2022	806
AU: nabetaling loon- en prijsontwikkeling 2022	276
AU: accres voor loon- en prijsontwikkeling 2024	1.174
Overige mutaties per saldo nadelig:	-1.601
Totale aanpassing jaarschijf 2024	-10.683

Ten aanzien van de voordelen met betrekking tot de Algemene Uitkering (AU): Op basis van de Voorjaarsnota van het Rijk en de prognose van het CPB (publicatie 9-3-2023) is een voorzichtige prognose gemaakt voor de extra baten. Met de memo over de meicirculaire verwachten we u een vollediger beeld te kunnen geven. De inhoudelijke toelichting voor deze - en de andere bovenstaande afwijkingen leest u terug bij de betreffende programma's.

Actualiteit

In deze Kadernota is de meerjarige ontwikkeling van het gemeentefonds verwerkt op basis van de september- en decembercirculaire gemeentefonds van 2022 van het ministerie van BZK. Ten tijde van het opstellen van de Kadernota was de meicirculaire 2023 van het gemeentefonds nog niet door het Ministerie van BZK gepubliceerd. Naar verwachting zal in de meicirculaire een toename van het accres opgenomen worden, waardoor we in de periode 2023 t/m 2027 een substantieel hogere algemene uitkering zullen ontvangen. Met een aparte raadsmemo zullen we z.s.m. op de effecten van de meicirculaire terugkomen.

Op basis van deze kadernota ziet het verwachte perspectief, vertaald naar programma's, er als volgt uit:

Programmaplan

Verwachte ontwikkeling fin.perspectief (x € 1 miljoen)	2024	2025	2026	2027
Programmabegroting 2023	1,7	2,0	-3,9	-3,9
Bijstellingen o.g.v. kadernota 2024:				
Pr. 1 Samenleving	-6,3	-5,0	-4,7	-4,2
Pr. 2 Leefomgeving	-1,0	-0,7	-0,5	-0,4
Pr. 3 Bestuur & organisatie	-3,4	-4,8	-3,5	-3,5
totaal bijstellingen:	-10,7	-10,5	-8,7	-8,1
Verwacht perspectief stand Kadernota	-9,0	-8,5	-12,6	-12,0

2 Programma's

1 Samenleving

Wat is onze visie?

Wij vinden het belangrijk dat onze inwoners gezond, gelukkig en veilig in onze gemeente kunnen opgroeien, ouder worden, werken en wonen. We willen een samenleving waar mensen naar elkaar omkijken en in hun bestaanszekerheid kunnen voorzien. We sluiten aan bij de eigen mogelijkheden van onze inwoners en de netwerken die zij hebben. We doen wat nodig is om deze 'sociale basis' te stimuleren en te versterken zodat iedereen die dat wil, actief mee kan doen. Daar waar nodig zetten we passende zorg en ondersteuning in.

We focussen ons in het bijzonder op de volgende hoofdthema's voor onze inwoners:

- het vergroten van de financiële bestaanszekerheid
- het stimuleren en versterken van de sociale basis (sociale bestaanszekerheid), en
- het mogelijk maken van een vitaal en gezond leven

Deze hoofdthema's omvatten meerdere beleidsgebieden en dienstverlening. We werken actief samen met veel organisaties (informeel en professioneel) binnen en buiten onze gemeente. We geloven hierbij in de kracht van ons verenigingsleven.

Uitgangspunt bij de uitwerking van de hoofdthema's is dat onze inwoners de zorg en ondersteuning krijgen die zij nodig hebben. Informeel waar het kan en formeel waar het nodig is. We ontwikkelen de inzet van informele netwerken en professionals zodat deze goed op elkaar aansluiten. De zorg en ondersteuning die nodig is (formeel en informeel), is laagdrempelig, goed toegankelijk en dichtbij huis. Kansengelijkheid en bestaanszekerheid (financieel en sociaal) staan hierbij centraal. Hierbij hebben we speciale aandacht voor de preventie en zoeken samen met organisaties naar de mogelijkheden om dichterbij zorg en ondersteuning aan te bieden.

Financiële bestaanszekerheid

Perspectief

Stevige lokale teams

De komende jaren zetten we blijvend in op lokale teams Samenleving (totale breedte van domein Samenleving). Wij ronden in 2023 een onderzoek (met o.a. Berenschot) af naar de benodigde capaciteit om als professionele organisatie te kunnen blijven opereren met de toenemende opdrachten en vragen vanuit de Rijksoverheid en om onze inwoners op passende wijze te blijven ondersteunen.

Minimabeleid

We verwachten dat inwoners voorlopig moeite houden om rond te komen mede als gevolg van inflatie en energieprijzen. Deze ontwikkeling heeft invloed op het gebruik van onze

minimavoorzieningen. Het effect van deze ontwikkelingen brengen wij in beeld bij de programmabegroting 2024.

Schuldhelpverlening

Er worden wijzigingen in de wet doorgevoerd waarmee de looptijd van schuldregelingen wordt gehalveerd per 1 juli 2023. Wij verwachten dat de kredietbank Nederland een hogere bijdrage gaat vragen door minder opbrengsten.

Bij de behandeling van de programmabegroting 2024 verwachten wij in beeld te hebben wat de financiële consequenties zijn van de hulpvragen.

Participatie

Binnen de Participatiewet blijven we ons richten op uitstroom naar werk. Daarnaast richten we meer op degenen die een grotere afstand tot de arbeidsmarkt hebben, of zelfs degenen van wie we niet verwachten dat de arbeidsmarkt in zicht is of komt. Hiertoe zoeken we aansluiting bij de sociale basis en streven we ernaar mensen te stimuleren en begeleiden naar participatie op hun niveau. Inwoners in de bijstand met een grote afstand tot de arbeidsmarkt, hebben een grotere begeleidingsbehoefte. Dit betekent dat heeft effect op de uitvoeringscapaciteit.

Ook stimuleren we werken naast de bijstand. We maken parttime werk in de bijstand en uitstroom uit de bijstand aantrekkelijker, via een premie.

Autonome ontwikkelingen

Participatiewet

De bestaanszekerheid van inwoners met een laag inkomen staat onder druk. Het inkomensbeleid vanuit het rijk blijkt ontoereikend; gemeenten moeten de negatieve effecten op inwoners opvangen. Het rijk werkt aan een stelselherziening voor de Participatiewet en het toeslagenstelsel dat in 2024 in werking treedt. We passen ons terugvorderingsbeleid hierop aan. Mogelijk heeft dit financiële gevolgen vanaf 2024.

De verwachting is dat de doelgroep die een beroep doet op bijstand voor een groot deel blijft bestaan uit mensen die een grote afstand tot de arbeidsmarkt hebben. Dit vraagt ons om oog te hebben voor passende begeleiding, passende participatie en in te spelen op de groeimogelijkheden die iemand binnen zijn eigen vermogen heeft.

Wegens een structureel stijgende 'Nieuwe doelgroep'(doelgroep loonkostensubsidie), die bovendien tot pensioengerechtigde leeftijd bij ons blijft, worden meer kosten verwacht op het gebied van verstrekking loonkostensubsidie, jobcoaching en trajectbegeleiding. Naar verwachting leidt dit tot een overschrijding van het re-integratiebudget. De verwachting is dat deze kosten in 2023 en daarna blijven stijgen.

Minimabeleid

Nibud doet vanuit de minima effect rapportage een aantal aanbevelingen op ons minimabeleid. Deze aanbevelingen worden in de loop van 2023 uitgewerkt. Dan zal ook meer inzicht zijn in de financiële consequenties voor 2024 en verder.

Gelrepashouders maken meer gebruik van hun pas-tegoed. De programmakosten stijgen daardoor. De Gelrepas is in regionaal verband geëvalueerd. De aanbevelingen worden in de loop van 2023 uitgewerkt.

Bewindvoering

De kosten voor bewindvoering laten een stijgende lijn zien. Het aantal inwoners dat uitstroomt uit bewind is beperkt en de tarieven van de bewindvoerders stijgen jaarlijks (indexatie).

Vitaal en gezond

Perspectief

Stevige lokale teams

De komende jaren zetten we blijvend in op onze lokale teams Samenleving (totale breedte van domein Samenleving). Wij ronden in 2023 een onderzoek (met o.a. Berenschot) af naar de benodigde capaciteit om als professionele organisatie te kunnen blijven opereren met de toenemende opdrachten en taken vanuit de Rijksoverheid en om onze inwoners op passende wijze te blijven ondersteunen.

Autonome ontwikkelingen

Hervormingagenda jeugd

Het ministerie van VWS heeft met de VNG overeenstemming bereikt over de Hervormingsagenda Jeugd die zich richt op een reeks van onderwerpen: verhelderen van de reikwijdte van de jeugdhulpplicht, verbeteren van de toegang, verhogen kwaliteit en effectiviteit jeugdhulp, versterken kleinschalige opvang, betere beschikbaarheid gespecialiseerde jeugdzorg door meer (boven)regionale en landelijke inkoop, versterking uitvoeringskracht gemeenten (stevige lokale teams), vermindering van administratieve lasten en vergroten inzicht in de werking van het stelsel.

De voorgenomen bezuinigingen in de jeugdzorg worden de komende twee jaar "verzacht". Aanvankelijk was het de bedoeling dat er vanaf 2023 374 miljoen euro per jaar zou worden bezuinigd, oplopend tot 570 miljoen in 2025. De afgesproken verzachting betekent, dat de bezuinigingsopgave de komende twee jaar niet stijgt, maar 374 miljoen blijft.

Jeugdbescherming onder druk en in ontwikkeling

Al geruime tijd staan de instellingen voor jeugdbescherming en daarmee de bescherming van jeugdigen onder grote druk. Deze instellingen starten in 2023 met het afbouwen van de caseload voor jeugdbeschermers. Met grotere wachtlijsten en hogere druk op de lokale sociale teams tot gevolg.

Er wordt landelijk ook gewerkt aan structurele verbetering van de jeugdbescherming als onderdeel van het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming in de komende jaren. We moeten ons op deze ontwikkelingen voorbereiden. Aan de ene kant door het lokale sociale team te versterken. En aan de andere kant door in samenwerking met de gemeenten in de regio en partners in de bescherming van kinderen (Veilig Thuis, Raad voor de Kinderbescherming, en instellingen voor jeugdbescherming (GI)) een te starten met een regionaal veiligheidsteam.

Sociale basis

Perspectief

Stevige lokale teams

De komende jaren zetten we blijvend in op onze lokale teams Samenleving (totale breedte van domein Samenleving). Wij ronden in 2023 een onderzoek (met o.a. Berenschot) af naar de benodigde capaciteit binnen Samenleving om als professionele organisatie te kunnen blijven opereren met de toenemende opdrachten en taken vanuit de Rijksoverheid en om onze inwoners op passende wijze te blijven ondersteunen.

Demografische ontwikkelingen Wmo maatwerk

Rheden zal in de komende jaren te maken krijgen met een groei van het aantal oudere inwoners. Deze vergrijzing brengt een toename van de vraag om ondersteuning met zich mee waardoor de kosten zullen stijgen. Meer inwoners zullen een beroep doen op de Wmo met een vraag om huishoudelijke ondersteuning. Ook bij de onderdelen Wonen, Rollen en Vervoer verwachten we dat de aanvragen gaan toenemen.

Een bijkomend ongunstig effect voor onze gemeente heeft de aangekondigde rem op de groei van intramurale verpleeghuisplekken zoals aangekondigd door minister van langdurige zorg (mw. Helder). Deze ontwikkeling draagt bij aan vergroting inzet voor met name woningaanpassingen en verstrekking van hulpmiddelen en vervoervoorzieningen vanuit de Wmo.

Budget wooncoach

We zetten in op betere doorstroming en beter gebruik van aangepaste woningen. In 2022 is de wooncoach gestart. De wooncoach ondersteunt mensen bij de vragen over verhuizen en bij het vinden van een geschikte woning. Per jaar ondersteunt de wooncoach 25 inwoners bij de zoektocht naar een passende woning. Uit evaluatie blijkt dat de Wooncoach in het eerste jaar 28 mensen met een woonhulpvraag heeft geholpen. Er zijn 3 mensen daadwerkelijk verhuisd en 2 verhuizingen zijn gepland. Dit is een mooi resultaat voor het eerste jaar.

In december 2023 loopt de opdracht voor de wooncoach af. De inzet in 2022 en 2023 is betaald uit incidentele middelen, om deze aanpak te continueren zijn er extra middelen nodig voor de periode 2024 t/m december 2026.

Integrale wijkaanpak (Stenfert) 2024 e.v.

In 2023 ronden wij de pilot Integrale wijkaanpak Stenfert af. Op basis van deze pilot stellen wij in 2023 een programmaplan integrale wijkaanpak Stenfert op. Om de uitvoering van het programmaplan een goed vervolg te kunnen geven zijn aanvullende structurele middelen gewenst. Deze middelen zullen wij inzetten om de aanpak van community development die is ontwikkeld in het pilotjaar een vervolg te kunnen geven. We willen hier samen met partners en inwoners duurzaam werken met elkaar aan een sterke en fijne wijk.

Autonome ontwikkelingen

Stijging kosten Wmo maatwerkvoorzieningen/sociale basis en jeugdhulp

We krijgen op dit moment veel verzoeken van onze gecontracteerde aanbieders Wmo, sociale basis, jeugdhulp en subsidieontvangers, om de onvoorziene kosten: gestegen inflatie en gewijzigde of te wijzigen CAO's, te compenseren (landelijke trend). Zij vragen om een bijdrage in de onvoorziene kosten. Vanuit het oogpunt van goed en verantwoord opdrachtgeverschap zullen wij hierin (deels) mee moeten gaan. Dit heeft niet alleen een tijdelijke aanpassing van begroting 2023 tot gevolg, maar werkt ook structureel door in de nog komende begroting van 2024 en verder. Het effect hiervan wordt zichtbaar bij de programmabegroting 2024 e.v.

Persoonsgebonden budget 2.0

Na enkele keren uitstel vanuit het rijk verwachten we dat in 2024 alle gemeenten in Nederland zich moeten gaan aansluiten op het Persoonsgebonden budget (PGB) 2.0 systeem. Met de komst van PGB 2.0 zullen ook taken en verantwoordelijkheden vanuit de SVB overgedragen worden naar gemeenten wat impact zal hebben op de inzet van personeel. Welke inzet dit vergt wordt zichtbaar in de programmabegroting 2024 e.v.

Financiële ontwikkelingen

1. Samenleving

Grootste posten (x € 1 miljoen)	2024	2025	2026	2027
Modulair Gemeenschappelijke Regeling (MGR)	-1,1	-1,1	-1,1	-0,8
BUIG	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6
Indexatie zorgkosten	-1,9	-1,9	-1,9	-1,9
Tariefaanpassing huishoudelijke hulp	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5
Reserve hervormingsagenda jeugdstelsel	-0,9	-0,8	-0,5	
Effect voorgenomen besparing jeugdzorg	0,2	1,2	1,2	1,0
Diverse overige bijstellingen, per saldo	-1,5	-1,3	-1,3	-1,4
Totaal	-6,3	-5,0	-4,7	-4,2

Modulair Gemeenschappelijke Regeling (MGR)

Vanuit de Modulair Gemeenschappelijke Regeling (MGR) is een gewijzigde begroting 2023 en meerjarenbegroting 2024 - 2027 ingediend. Als gevolg van met name de indexering van de verschillende modules naast een klein aantal incidentele aanpassingen zijn de lasten voor de deelnemende gemeenten toegenomen. De mutatie is overgenomen vanuit het in juni ter besluitvorming voor te leggen Raadvoorstel "Jaarstukken MGR sociaal domein".

BUIG

Door het Rijk is in het najaar 2022 het 'Voorlopig BUIG budget BUIG 2023' vastgesteld. Voor Rheden betekent dit een bijstelling naar boven van € 709 k. Het macrobudget wordt voorlopig vastgesteld in het najaar voorafgaand aan het uitvoeringsjaar. Het macrobudget 2023 wordt gedurende het jaar nog bijgesteld naar aanleiding van gewijzigde inzichten in conjunctuur, realisaties uit het voorgaande jaar, rijksbeleid en loon- en prijsbijstelling (lpo). Over een eerste mogelijke bijstelling zijn de gemeenten begin mei geïnformeerd. De bijstelling van dit nader voorlopige macrobudget is een tussenstand, waarin de realisaties van vorig jaar en recente inschattingen van de conjuncturele situatie (CEP, CPB) zijn verwerkt. Het macrobudget 2023 gaat van € 6.014,9 miljard naar € 5.965,5 miljard (neerwaartse bijstelling van € 49,4 miljoen). Deze bijstelling wordt niet in de maandelijkse betalingen aan gemeenten verwerkt en daarom ook niet verwerkt als aanvullende mutatie de begroting van Rheden. Eind september wordt het macrobudget definitief vastgesteld.

We komen wat betreft de uitgaven naar verwachting tot een tekort van € 1.318 k. Dit komt voornamelijk door de bijstelling van de hoogte van de uitkeringen (gemiddeld 9 %) en de hogere aanspraak op de loonkostensubsidie.

Indexatie zorgkosten

De budgetten voor Huishoudelijke Verzorging, Dagelijkse ondersteuning, Hulpmiddelen, Wmo en Jeugdzorg zijn verhoogd met 7,27 %. Dit percentage is een inschatting door NZA (Nederlandse Zorg Autoriteit) en zal bij het opstellen van de programmabegroting 2024 worden aangepast conform het voorstel van de MGR voor de aanpassing van de tarieven 2024.

Tariefaanpassing Huishoudelijke Hulp

De tarieven HO zijn met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 2023 verhoogd na afstemming met alle deelnemende gemeenten in de MGR. Het financiële effect voor de gemeente Rheden is naar verwachting per jaar € 460 k.

Reserve Hervormingsagenda jeugdstelsel

Het Rijk, de VNG en het IPO zijn in augustus 2022 voor de jaren 2024, 2025 en 2026 overeengekomen dat gemeenten de extra Rijksbijdragen voor de jeugdzorg, n.a.v. de Hervormingsagenda voor het jeugdstelsel, voor 100% in de begroting mogen opnemen i.p.v. 75%. U bent hierover geïnformeerd in de memo septembercirculaire 2022 dd. 18-10-2022. Het

voordelig effect van de verhoging van 75% naar 100% wordt toegevoegd aan een nieuw te vormen reserve: Bestemmingsreserve hervormingsagenda Jeugdstelsel. Hiermee kunnen eventuele nadelige financiële effecten van de hervormingsagenda worden opvangen.

Effect voorgenomen besparing Rijk jeugdzorg

Naast hetgeen is overeengekomen over de extra bijdragen voor de jeugdzorg n.a.v. de Hervormingsagenda jeugdstelsel, zijn er in augustus 2022 afspraken gemaakt over een aanvullende besparing door het Rijk, waarbij de Rijksoverheid de verantwoordelijkheid heeft om deze besparing in te vullen met (wettelijke) maatregelen. Deze aanvullende besparing betekent voor Rheden een verlaging van het budget van 200.000 in 2024, tot 1.000.000 in 2027. Hierover bent u eveneens in de septembercirculaire 2022 geïnformeerd.

2 Leefomgeving

Wat is onze visie?

Wij werken aan een duurzame en kwalitatieve woon-, werk- en leefomgeving in onze zeven dorpen en ons buitengebied. Samen met inwoners, bedrijven en (maatschappelijke) organisaties bepalen we wat de voorwaarden zijn voor een gezonde, aantrekkelijke, klimaatbestendige en veilige omgeving waar iedereen zich thuis voelt. We koesteren daarbij onze identiteit die in belangrijke mate bepaald wordt door onze historische, landschappelijke en natuurlijke karakteristieken van de dorpen en het buitengebied.

De komende jaren werken we aan maatschappelijke opgaven die veel invloed hebben op onze leefomgeving. Meer dan voorheen gaat het om ontwikkelingen die op grotere schaal impact hebben. Soms ook op onze manier van leven. Wij doen dit samen met onze inwoners. Denk hierbij aan de verandering van ons gebruik van fossiele brandstof naar een duurzame energie- en warmtevoorziening. Maar ook de grote behoefte aan passende woningen willen we binnen onze dorpen een goede plek geven. We zetten in op verduurzaming van mobiliteit en het vergroten van verkeersveiligheid. Dit vraagt om een samenhangende aanpak. Het betekent ook dat we duidelijke keuzes moeten maken. Met de nieuwe omgevingswet en de bijbehorende omgevingsvisie willen we dit in de praktijk vorm geven. We werken samen met inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties aan een nieuwe omgevingsvisie met duidelijke en richtinggevende keuzes, die vervolgens worden vertaald in het omgevingsplan en in omgevingsprogramma's.

Vernieuwing omgevingsbeleid

Het belangrijkste kader voor het realiseren van onze ruimtelijke projecten is de Omgevingswet. Deze treed nu definitief op 1 januari 2024 in werking. In Rheden grijpen we dit ook aan voor een

vernieuwing in ons omgevingsbeleid. Sneller integraler, begrijpelijker, minder complex en met meer ruimte voor maatwerk. Het verbinden van ruimtelijke ontwikkelingen met maatschappelijke wensen en effecten staat centraal. Het doel van de Omgevingswet is daarnaast een vereenvoudiging van de regels en wetten op het gebied van alle omgevingsaspecten (lucht, geluid, RO, natuur, verkeer, klimaat, etc.). De invoering van de Omgevingswet betekent een zeer stevige inspanning voor onze organisatie en vraagt een andere rol van ambtenaren, college en de gemeenteraad.

We zijn inmiddels gestart met het Omgevingsvisietraject waarin we tot samenhangende beleidsvorming over de verschillende thema's heen willen komen. Ook willen de Omgevingsvisie gebruiken om tot duidelijke keuzes en prioritering te komen. Wij geven daarbij voorrang aan initiatieven die bijdragen aan de meest urgente maatschappelijke opgaven (bijvoorbeeld woningbouw, energie- en warmtetransitie, klimaatadaptie). Bovendien geven we uitvoering aan lopende plannen, gemaakte afspraken en genomen besluiten. Grote gebiedsontwikkelingen voor het komende decennium zijn het woningbouwproject IJsseldistrict, Masterplan Welkom Veluwezoom en de Pilot wijkaanpak Stenfert. Daarnaast zien wij kansen om het bedrijventerrein Haveland op termijn te transformeren naar een aantrekkelijk woon- en werkgebied.

Levendige dorpen met een passende woning en werkgelegenheid

Gemeente Rheden staat voor een grote woningbouwopgave. Wij streven naar wijken waar men zich thuis voelt en waar het veilig is. Waar we bewust omgaan met energie en wonen in duurzame, circulair gebouwde woningen en natuurinclusieve en klimaatbestendige wijken. Waar het woningtekort is afgenomen en er voldoende kansen zijn voor jongeren, gezinnen en ouderen om een passende woning te vinden, ook als zij zorg nodig hebben.

We streven naar een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor ondernemers. Wij werken continu aan een goed woon- en vestigingsklimaat met aantrekkelijke werklocaties, zoals winkelgebieden en bedrijventerreinen. We zetten ons in op de banen die er zijn en bieden inwoners, die mee kunnen doen, de mogelijkheid te werken. Dit kan niet zonder samenwerking tussen ondernemers, onderwijs en overheid. De ambitie hierbij is de lokale economie duurzamer te maken. Samen met ondernemers zetten wij stappen om de bedrijfsactiviteiten duurzamer te maken en dat betekent dat we steeds meer rekening moeten houden met maatschappelijke en milieuaspecten. De gemeente Rheden draagt bij aan de landelijke ambitie om in 2050 een circulaire economie te hebben. In de gemeente Rheden krijgen ondernemers de ruimte om optimaal te kunnen ondernemen.

Duurzame en leefbare wijken en dorpen

Wij zijn in 2040 een CO2 neutrale gemeente. Wij werken aan een versnelling van de opgave met bijbehorende intensivering van onze inzet. Samen met onze inwoners werken we dit de komende jaren uit naar aanleiding van de uitkomsten van het burgerberaad. We willen de komende vier jaar in vier wijken concreet aan de slag met de warmtetransitie. Uiteraard nemen wij deze ambities mee bij nieuwe (woningbouw) ontwikkelingen.

De bestaande openbare ruimte wordt klimaatadaptief en waterrobuust ingericht, door o.a. meer vergroening en minder verharding. We creëren hierdoor een toekomstbestendige leefomgeving waarin inwoners comfortabel en gezond wonen, waarin we een vitale bodem hebben en waar inwoners op loopafstand verkoeling kunnen vinden tijdens warme perioden. Dit draagt tevens bij aan een versterking van de biodiversiteit en het vergoeden van de openbare ruimte. Kwaliteit van de openbare ruimte is voor ons veel meer dan een mooie inrichting en een verzorgd onderhoud. De openbare ruimte draagt ook bij aan ontmoeting, beweging door sport en spel en een plezierige en veilige leefomgeving.

Rijk en verbonden landschap

Biodiversiteit is een paraplueterm voor alle verschillende soorten die we op aarde hebben. Een goede biodiversiteit hebben we hard nodig. Dit houdt de leefomgeving gezond.

We voelen de grote verantwoordelijkheid om goed te zorgen voor onze inheemse flora en fauna. We willen een natuurinclusieve samenleving creëren door het aanbod aan leefgebieden te behouden en vergroten. Het behouden, herstellen en versterken van ons unieke landschap en biodiversiteit vraagt voortdurende inzet van vele partijen. Het teveel aan stikstofneerslag is schadelijk voor onze natuur en de biodiversiteit. Verdroogde natuur is vaak nog gevoeliger voor stikstof. De natuurwaarden van de Veluwe, maar ook onze bermen, landschapselementen staan daardoor onder druk. Het Rijk en de provincies zijn verantwoordelijk voor het stikstofvraagstuk. De problematiek is ingrijpend en complex en er zijn veel belangen mee gemoeid. Wij ondersteunen de verandering in de landbouw naar natuur-inclusief boeren. We willen als gemeente goed aanhaken op het stikstofvraagstuk en andere herstelprogramma's voor natuur (o.a. gezonde bossen, heide, bodem).

We stimuleren duurzame recreatie en toerisme met specifieke aandacht voor de toegankelijkheid van Nationaal Park De Veluwezoom en we zijn ons bewust van de kwetsbaarheid van de omgeving.

Een goede dienstverlening richting ondernemers is een belangrijke voorwaarde om het welzijn van onze inwoners te vergroten. De kernkwaliteiten van de gemeente, prachtige ligging in het groen en aan het water, maken dat op het gebied van recreatie & toerisme en hoogwaardige zorg nog kansen liggen. We stimuleren duurzame recreatie en toerisme met specifieke aandacht.

Energie- en warmtetransitie

Perspectief

De energietransitie is uit de startblokken: De energietransitie komt op gang en zal de komende jaren meer structuur krijgen. Er zijn grote uitdagingen waarbij flexibiliteit van cruciaal belang is om aanpassingen te kunnen doen. Het nieuwe team EnergieTransitie wordt momenteel gevormd. De focus zal liggen op het creëren van bewustzijn en betrokkenheid bij zowel de inwoners als ondernemers, om draagvlak te verkrijgen. We richten ons op buurtaanpak(ken), waarbij het WUP Dieren-West als eerste testcase dient. Naast energiebesparing en isolatie, richten we ons op energieopwekking en -opslag. De mogelijkheden van warmtenetten en specifiek aquathermie worden zorgvuldig onderzocht.

Autonome ontwikkelingen

- Er zijn (rijks)middelen beschikbaar voor de uitvoering van de energietransitie, maar die zijn grotendeels bedoeld voor personele lasten (90%). Voor de realisatie van de doelstellingen zullen ook bestedingen plaatsvinden. Nog onduidelijk is of hiervoor voldoende middelen van met name het Rijk beschikbaar zullen komen.
- Er zijn subsidies beschikbaar voor isolatie en opwekking voor inwoners en ondernemers. Verwacht wordt dat er ook de komende jaren nieuwe regelingen zullen volgen. Hierbij zoeken we ook aansluiting op de ideeën uit het Burgerakkoord.
- Er is een landelijke versnelling van de CO₂-reductie (55% in 2040 ipv 49%), maar het is nog niet duidelijk welke gevolgen dit heeft voor de lokale uitvoering.
- Veel noodzakelijke en wettelijke kaders/regels zijn nog niet op orde. De belangrijke Wet Collectieve Warmtevoorziening zal naar verwachting pas op 1 januari 2025 in werking treden.

Vernieuwing omgevingsbeleid

Perspectief

Omgevingswet

Vanaf 1 januari 2024 is de Omgevingswet van kracht. De afgelopen jaren heeft de gemeente Rheden zich hier op voorbereid. We willen zoveel mogelijk continuïteit bieden in onze dienstverlening tijdens de overgang van het oude naar het nieuwe wettelijke stelsel. In 2024 maken we ook werk van de goede doorvertaling van beleid naar uitvoering en zullen we monitoren op de effectieve inzet van alle kerninstrumenten van de Omgevingswet. De invoering van de Omgevingswet betekent een zeer stevige inspanning voor onze organisatie en vraagt een andere rol van ambtenaren, college en de gemeenteraad. In 2024 gaan we verder met het bouwen aan het nieuwe Omgevingsplan. Ook wordt verder gewerkt aan de integrale en gebiedsdekkende Omgevingsvisie. De visie wordt naar verwachting in 2025 vastgesteld.

Onder andere de Omgevingsvisie willen we gebruiken om tot duidelijke keuzes en prioritering te komen. Wij geven daarbij voorrang aan kansrijke initiatieven die bijdragen aan de meest urgente maatschappelijke opgaven (bijvoorbeeld woningbouw, energie- en warmtetransitie, klimaatadaptatie). In gebiedsprocessen willen we minder (alleen) een toetsende rol aannemen, maar pro-actief inzetten op kansen die zich voor doen. Bovendien geven we uitvoering aan lopende plannen, gemaakte afspraken en genomen besluiten. Grote gebiedsontwikkelingen voor het komende decennium zijn het woningbouwproject IJsseldistrict, Masterplan Welkom Veluwezoom en de Wijkaanpak Stenfert. Ook wordt gewerkt aan een herontwikkeling van Bedrijventerrein Haveland bij Rheden.

Landelijk gebied

In het landelijk gebied spelen grote opgaven, zowel in de natuurgebieden, het agrarische gebied als ook rond de rivier. Het gaat om vraagstukken rond drinkwater, verdroging, hoogwaterveiligheid, bevaarbaarheid van de IJssel. Belangrijk vraagstuk is ook de achteruitgang van de natuur, onder andere vanwege stikstof en recreatedruk. Zowel vanuit het Rijk als Provincie zijn en worden trajecten ingezet om te komen tot een vitaal platteland.

De wensen die er zijn rond natuur, landschap en water en vanuit recreatie en de agrarische sector doen allen een claim op de schaarse ruimte, ook in de gemeente Rheden. Vanuit de gemeente is het zaak om verbinding te houden met de huidige gebruikers en bewoners van het buitengebied en om onze eigen ambities binnen deze (vaak regionale of provinciale) trajecten in te brengen. Naar verwachting vraagt dit de komende jaren een grotere ambtelijke inzet en mogelijk een meer programmatische aanpak.

Veluwezoom

Bij de vaststelling van het Masterplan Veluwezoom in juni 2022 is door de gemeenteraad een bedrag van € 2.285.000 beschikbaar gesteld. Tegelijkertijd hebben de gemeente Rozendaal en Natuurmonumenten bedragen beschikbaar gesteld. In december 2022 is er vanuit de Regiodeal Veluwe (voor de initiatiefnemers samen) 1,7 miljoen euro beschikbaar gekomen voor de realisatie van het Masterplan.

Op basis van voorgaande bijdragen is in december een selectie gemaakt uit de deelprojecten waarmee we van start zijn gegaan. Het gaat daarbij om de deelprojecten die essentieel zijn voor de eerste fase van het Masterplan en die gedekt kunnen worden uit de beschikbare middelen.

Tegenvallers en eventuele extra onvoorziene uitgaven kunnen we binnen de genoemde middelen echter onvoldoende opvangen. Op dit moment wordt daarom getracht om extra (externe) middelen binnen te halen ter dekking van deze fase van het Masterplan. De volgende tranche van de Regiodeal Veluwe speelt daarin een belangrijke rol. Mocht dekking uit de volgende tranche van de

Regiodeal niet het gewenste resultaat opleveren, dan overweegt het college om in de komende begroting extra middelen voor het Masterplan op te nemen.

Autonome ontwikkelingen

De haalbaarheid van de verschillende gebiedsontwikkelingen staat onder toenemende druk. De bouwkosten stijgen. Er liggen beperkingen door natuurwetgeving (bijvoorbeeld op het gebied van stikstof). Er gelden hoge eisen, bijvoorbeeld vanwege de ambities vanuit klimaat of vanuit wonen. Daar komt de krapte op de arbeidsmarkt nog bij.

Volkshuisvesting

Perspectief

Versnelling woningbouw

In verband met de structurele woningbouwopgave tot 2030 en daarna, wordt momenteel een uitvoeringsstrategie geschreven om die woningbouwopgave ook daadwerkelijk en tijdig te kunnen realiseren. Daarvoor dienen lopende en nieuwe projecten opgepakt te worden, zoals bijvoorbeeld Haveland. Dit betekent extra inzet van het ambtelijke apparaat de komende jaren.

Ontwikkeling 12 woonwagendplaatsen

In april 2023 heeft de raad het woonwagendbeleid 2023 vastgesteld. Als gemeente dragen we bij aan het realiseren van 12 woonwagendplaatsen in de periode 2024-2028. Per woonwagen is een budget begroot van € 50.000 voor het bouw- en woonrijp maken, een bestemmingsplanwijziging en onderzoeken en planschade. Een klein deel van deze kosten wordt terugverdiend en daarnaast kunnen we de kosten afschrijven over 25 jaar.

Project Blijfwijk

In juni 2023 komt de Woonzorgvisie 2023 in de raad. Eén van de focuspunten is het realiseren van een Blijfwijk. Dit is een wijk waar woon- zorg- en welzijnspartijen samen met inwoners werken aan een krachtig woon- en zorgnetwerk, waardoor niemand buiten de boot valt. Problemen als eenzaamheid, tekort aan zorgpersoneel en tekort aan levensloopgeschikte woningen worden door goede samenwerking opgelost. Met een gemeentelijk projectleider willen wij partijen bij elkaar brengen, zodat schotten tussen wonen, zorg en welzijn kunnen worden doorbroken.

Autonome ontwikkelingen

Steeds meer mensen wonen met zorg in de wijk

Het Rijk zet in op: "zelf als het kan, thuis als het kan en digitaal als het kan". Dit betekent dat er steeds minder mensen naar intramurale zorginstellingen zullen gaan en er juist meer mensen zullen uitstromen uit zorginstellingen. Er wonen dus steeds meer mensen in de wijk, die een vorm van zorg of begeleiding nodig hebben. Als gemeente zullen we hier op moeten inspelen. We zoeken de samenwerking op tussen woon- zorg- en welzijns partijen en zetten in op Blijfwijken.

Bouwkosten en stikstof belemmeren woningbouw

De bouwkosten nemen steeds verder toe. Dit betekent dat lopende en nieuwe projecten niet meer rond te rekenen zijn. Ook haken toekomstige kopers af, omdat zij geen hypotheek meer kunnen krijgen voor de dure nieuwbouwwoningen.

Als je woningen wilt bouwen komt er stikstof vrij. Bij elk project moet via een stikstof berekening aangetoond worden dat de uitstoot van het project elders wordt gecompenseerd. Maar de

spelregels veranderen regelmatig. Bureaus, die deze berekeningen maken zijn vaak overvol. En de uitkomst wordt vaak in juridische procedures aangevochten. Dit alles levert vaak vertraging op.

Economische ontwikkeling

Perspectief

Economie

Belangrijke aandachtspunten is het verder doorontwikkeling van de Lokale Triple Helix samenwerking (versterken van de organisatiegraad), het versterken van de winkelgebieden, het verduurzamen van bedrijventerreinen en de regio meer verbinden met het lokale.

Voor het winkelgebied in Rheden geldt specifiek dat de Bedrijven Investerings Zone (BIZ) eind 2023 afloopt. In het najaar zullen samen met het bestuur van BIZ Centrum Rheden de noodzakelijke stappen doorlopen worden met als doel dat per 1 januari 2024 een nieuwe BIZ periode van start gaan.

In 2024 wordt de Visie op toerisme aangeboden aan de gemeenteraad. Deze visie, met oog voor een goede balans tussen recreatie, leefbaarheid, natuur en economie, vormt de basis voor een uitvoeringsprogramma waarin de gemeente samen met de stakeholders verder aan gaan werken. Daarnaast vormt de visie een afstemmingskader voor andere beleidsterreinen.

Wij werken vanuit de Veluwe op 1 samen met omringende gemeenten. Wij zijn verkennen in deze samenwerking de mogelijkheid om volgend jaar een eenmalige impuls aan te geven aan de uitvoering van de Veluwe-agenda.

Voor goed gastheerschap van de gemeente, het faciliteren van inwoners en het spreiden van bezoekers is budget noodzakelijk voor de actualisatie van de informatiepanelen in de centra van de dorpen en op strategische plekken zoals parkeerplaatsen en nabij NS stations. De huidige informatiepanelen zijn zeer verouderd en daarom niet meer actueel.

Autonome ontwikkelingen

De hoge inflatie zorgt ervoor dat ook Rhedense ondernemers het lastig hebben. Door de inflatie zijn de kosten van grondstoffen, arbeid en andere bedrijfskosten gestegen. Dit kan de winstmarges van bedrijven onder druk zetten, vooral als de prijzen van de producten of diensten die het bedrijf aanbiedt niet kunnen worden verhoogd om de hogere kosten te compenseren. Op lokaal niveau is dit vooral gaande in de horeca branche, detailhandelsbranche (met name bakkers en slagers) en de energie intensieve bedrijven (bijv. wasserijen).

In de Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen wordt o.a. gewerkt aan de versterking van de economische positie van de regio. Dit doen we door te werken aan de volgende speerpunten (zijn een onderdeel van de productieve regio):

- Stimuleren ondernemerschap MKB
- Human capital: onderwijs en arbeidsmarkt
- Doorontwikkeling Health, Hightech & Energy
- Versterking van duurzame logistiek
- Toekomstbestendige werklocaties

Circulaire economie

Perspectief

De focus voor 2023 en 2024 komt vooral te liggen op het vergroten van de bewustwording voor circulair denken. De ambtelijke organisatie wordt actief geholpen om meer te denken vanuit een circulaire bril. Winstpunten zijn te behalen bij de uitvoering van gemeentelijke projecten. Dit betekent dat we aan de 'voorkant' van elk project, in aansluiting op het gemeentelijk inkoop- en aanbestedingsbeleid, de kansen van circulariteit integraal afwegen om hiermee meer kennis en ervaring op te doen welke stappen (hoe klein ook) op dit moment haalbaar en betaalbaar zijn. Daar waar circulariteit nu nog als iets 'nieuws' wordt gezien, zal dit in komende jaren steeds meer verschuiven naar het nieuwe 'normaal'.

Daarnaast zal ook de maatschappelijke aandacht voor circulaire economie worden vergroot. Hierbij wordt in eerste instantie naar mogelijkheden binnen de lokale economie gekeken. We willen de Rhedense Repair-café's ondersteunen in de verdere professionalisering. Er liggen kansen om Repair-Café te koppelen aan buurthuizen en kringloopwinkels.

In 2024 willen we lokale ondernemers helpen om te komen tot een grondstoffenplan te door hun vouchers te bieden voor uitvoering van circulariteitschecks.

Autonome ontwikkelingen

De vastgestelde routekaart moet het mogelijk maken dat de gemeente Rheden de komende jaren gericht aan de slag kan gaan om de transitie te maken naar een circulaire economie. De routekaart vormt hierbij een logisch geheel van de Rhedense circulaire ambities en de projecten die deze ambities moeten helpen realiseren. De routekaart biedt duidelijkheid wat de gemeente wil gaan doen op circulair vlak en helpt bij het krijgen van draagvlak voor een meer circulaire handelingswijze van de gemeente Rheden.

De routekaart moet helpen de samenleving (ondernemers, bewoners, kennisinstellingen en andere overheden) te enthousiasmeren om samen te werken aan de Rhedense circulaire ambities.

De Groene Metropool Arnhem Nijmegen samenwerking biedt kansen voor de gemeente Rheden om gebruik te maken van beschikbare kennis uit de regio. Daarnaast biedt het kansen om voor de lokale ondernemers om gebruik te maken van regionale stimuleringsmaatregelen (subsidies).

Biodiversiteit, erfgoed en landschap

Perspectief

Biodiversiteit

In 2024 werken we aan robuustere ecosystemen en een gezonde en natuur inclusieve samenleving door:

- Natuur-inclusief bouwen en ontwerpen, onder andere door het opstellen en invoeren van een zgn. 'puntensysteem' en al vroegtijdig aanschuiven bij ontwerpprocessen
- Initiatieven bewoners, bedrijven en (natuur)organisaties ondersteunen op gemeente- en particuliere grond.

- Bewustwording op het thema Biodiversiteit, middels communicatie op basis van een communicatieplan met concrete en geplande acties
- Stimuleren van een biodiverser beheer van openbaar groen, mede door bijspijkeren van kennis van medewerkers
- Gebouwbewonende soorten actiever beschermen, middels gebiedsgericht soortenonderzoek en een Soortmanagementplan
- Investeren in biodiversiteit in openbare ruimte

Erfgoed

Mensen leven en werken graag in een karakteristieke historische omgeving. Ook in 2024 werken we daarom samen met eigenaren en inwoners aan de instandhouding, ontwikkeling, verduurzaming en beleving van het Rhedense erfgoed. We verwerken de erfgoedwensen die we in 2023 hebben opgehaald in de Omgevingsvisie, het Omgevingsplan en waar nodig en mogelijk borgen we erfgoed in de programma's *Woningbouw*, *Duurzame en levendige dorpen* en *Rijke en verbonden Landschappen*. We werken zo op integrale wijze verder aan een gemeente waarin het cultuurhistorisch erfgoed als belangrijke drager van de omgevingskwaliteit van Rheden in stand wordt gehouden én als inspiratiebron en motor dient voor toekomstige ontwikkelingen. Door om te kijken naar het verleden, kunnen bouwstenen worden aangedragen voor gemeentebrede opgaven voor bijvoorbeeld klimaatadaptatie, energietransitie, biodiversiteit, leefbare wijken, toerisme en recreatie.

Landschap

Landschap is een van de kernkwaliteiten van onze gemeente. In 2024 werken we samen met inwoners en grondeigenaren verder aan een robuust, veerkrachtig en beleefbaar landschap: een Rijk en Verbonden Landschap.

- Op basis van de eerste contouren van de Omgevingsvisie en de uitkomst van grote gebiedsprocessen als HBFO, Rivierklimaatpark, Groene Metropool Regio, Veluwezoom, Gelders Arcadië en natuurinclusieve landbouw, bepalen we de agenda voor het Programma Landschap en maken we een meerjaren uitvoeringsplan voor versterking van de kwaliteiten van het landschap in de gemeente Rheden. Dit stemmen we integraal af met de opgaven vanuit o.a. erfgoed, biodiversiteit, water, bodem, recreatie en verkeer. Daar waar we kansen zien om maatregelen uit te voeren die in lijn zijn met bovenstaande trajecten spelen we daar op in.
- In het traject voor de Omgevingwet en -visie onderzoeken we ook de mogelijkheden voor een landschapsfonds.
- Met een jaarlijks, structureel budget in het Actieprogramma Kwaliteitsimpuls Landgoederen Rheden (AKLR) ondersteunen we onze landgoedeigenaren bij uitvoering van kwaliteitsverbeteringen.
- We ronden de Gebiedsatlas af en leggen de verbindende groenstructuren van de dorpen, het landschap en de historische buitenplaatsen vast.
- We ondersteunen groene, landschappelijke initiatieven van inwoners.
- We ondersteunen de ontwikkeling van de natuurinclusieve landbouw in onze gemeente.

Autonome ontwikkelingen

Biodiversiteit

Het teveel aan stikstofneerslag is schadelijk voor onze natuur en de biodiversiteit. Verdroogde natuur is vaak nog gevoeliger voor stikstof. De natuurwaarden van de Veluwe, maar ook onze

bermen, landschapselementen staan daardoor onder druk. Het Rijk en de provincies zijn verantwoordelijk voor het stikstofvraagstuk. De problematiek is ingrijpend en complex en er zijn veel belangen mee gemoeid. Wij ondersteunen de verandering in de landbouw naar natuur-inclusief boeren.

Het Rijk en de provincie zijn nog volop in gesprek over het stikstofdossier. Onduidelijk is welke middelen en maatregelen ingezet gaan worden. Dit maakt dat het ook voor ons nu nog moeilijk is om concreet in te schatten wat nodig is om als gemeente een goede bijdrage te leveren. Wij verwachten dat ongeacht de uitkomsten van deze overleggen, ook voor ons als gemeente dit in de toekomst extra inzet gaat vragen. B.v. met betrekking tot nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen naar een natuurinclusieve in ons landelijk gebied, maar ook investeringen in ons landschap. We willen als gemeente goed aanhaken op het stikstofvraagstuk en andere herstelprogramma's voor natuur (o.a. gezonde bossen, heide, bodem).

Erfgoed

Ook voor erfgoed is de Omgevingswet een belangrijke ontwikkeling. Daar is voor zover mogelijk al op geanticipeerd door het opstellen van een gebiedsatlas, de bouw en inrichting van een monumentendatabase en de instelling van de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit. Er is deelgenomen aan een landelijke pilot inzake de nieuwe verplichting om rekening te houden met de omgeving van monumenten (Besluit Kwaliteit Leefomgeving) maar de praktijk en mogelijke jurisprudentie moeten de exacte consequenties hiervan verder in beeld brengen. Eveneens nog onzeker zijn de gevolgen van de voorgenomen ratificatie van het Verdrag van Faro voor de gemeentelijke erfgoedpraktijk en datzelfde geldt voor de nog te maken afspraken van rijk en provincie in 2023 in het kader van de rijksprogramma's NOVEX en Mooi Nederland.

Landschap

In het buitengebied spelen verschillende ontwikkelingen op landelijk en provinciaal niveau, met name op het gebied van de rivier (IRM Integraal Riviermanagement, PAGW Programmatische Aanpak Grote Wateren en KRW Kaderrichtlijn Water), natuur (bv beekherstelplan, bossenstrategie en groenblauwe dooradering), de landbouwtransitie, de stikstofproblematiek, water en klimaatadaptatie (DPRA). Het is nog niet in te schatten wat dit gaat betekenen voor de inzet van medewerkers.

Inrichting en beheer openbare ruimte

Perspectief

Met het uitvoeren van het vastgestelde Watertakenplan Olburgen 2023-2027 voldoen we aan de gemeentelijke zorgplicht (Wet milieubeheer) op gebied van hemelwater, grondwater en afvoer van afvalwater. Daarbij zijn ook de middelen beschikbaar gesteld om de herinrichting van de openbare ruimte, klimaatadaptatie op gebied van wateroverlast, hitte en biodiversiteit (meekoppelkansen) versneld te realiseren. In de komende jaren gaan we praktische uitvoering geven aan de samenwerking met onze waterpartners in de gehele waterketen. Deze samenwerking is cruciaal aangezien de gevolgen van klimaatverandering niet ophouden bij de gemeentegrens.

Daarnaast willen we in een vroegtijdig stadium inzicht hebben in de uit te voeren gemeentelijke projecten in de openbare ruimte. Hierdoor is het mogelijk de afzonderlijke plannings van de diverse disciplines/beleidsterreinen op elkaar af te stemmen en prioriteiten hierin te stellen. Door deze afstemming, integraal werken genoemd, worden meerdere opgaven aan elkaar gelinkt en in één keer uitgevoerd. De voordelen van integraal werken zijn dat de kosten en hinder voor inwoners beperkt wordt en de kwaliteit op meerdere punten in één keer wordt verbeterd. Een aandachtspunt is dat het niet altijd lukt om alle ontwikkelingen op één lijn te krijgen vanwege de verschillende levensduur van objecten in de openbare ruimte.

Het afstemmen doen we op basis van beheernota en het in 2021 vastgestelde Integraal beheerplan openbare ruimte 2021-2025 waarin onderbouwde keuze gemaakt zijn voor integraal beleid en beheer van de openbare ruimte. Hierin is het beleid, de kwaliteit en bijbehorende budgetten vastgesteld.

Autonome ontwikkelingen

Het klimaat heeft grote invloed op het water- en rioolbeheer en op de inrichting en het beheer van de openbare ruimte. In de Deltaplan Ruimtelijke adaptatie (DPRA) hebben alle overheden samen de ambitie vastgelegd om Nederland voor 2050 zo goed mogelijk klimaatbestendig en waterrobuust in te richten. Dat het klimaat verandert staat vast, maar het is nog onzeker hoeveel en hoe groot de effecten op het beheer zullen zijn. We nemen klimaatadaptie structureel mee in onze opgaven.

Door de recente rechtelijke uitspraken met betrekking tot de stikstof bouwvrijstellingen zullen wij ook bij civiele projecten moeten onderbouwen of dit past binnen de stikstofregelgeving. Gezien de ligging van onze gemeente tussen twee Natura 2000-gebieden is dat binnen onze gemeente een aannemelijk risico. Wij zullen bij alle toekomstige aanbestedingen van begin af aan de mogelijke impact van stikstofemissie op de uitvoering meeneemen. Emissieloos werken wordt opgenomen in de aanbestedingen. Dit is op dit moment niet alleen voor ons maar ook een uitdaging voor de markt.

De vraag naar uitvoerend personeel, bouwmaterialen en grondstoffen stijgt. De stijging kan leiden tot bijstelling van de beschikbare budgetten voor het beheer en herinrichting van de openbare ruimte. Daarnaast kan er bij leveringen vertraging ontstaan, welke een langere doorlooptijd tot gevolg kunnen hebben.

Mobiliteit en infra

Perspectief

Verkeersvoorzieningen

Voor verduurzaming, verkeersveiligheid en de aanpak van fietsknelpunten is budget beschikbaar bij de provincie en het rijk. Voor het opstarten en uitvoeren van deze taken, die binnen het bestuurlijke speerpunt Duurzame Mobiliteit van de gemeente Rheden passen, willen we hier maximaal op inzetten. Om deze subsidies te verkrijgen is gemeentelijke cofinanciering nodig.

Autonome ontwikkelingen

Bouwkosten en stikstof belemmeren wegenbouw

De bouwkosten nemen steeds verder toe. Dit betekent dat lopende en nieuwe projecten soms niet meer rond te rekenen zijn.

Als je een weg(regime) wil aanleggen of veranderen komt er stikstof vrij. Bij elk project moet via een stikstofberekening aangetoond worden dat de uitstoot van het project elders wordt gecompenseerd. Maar de spelregels veranderen regelmatig. Bureaus, die deze berekeningen maken zijn vaak overvol. En de uitkomst wordt vaak in juridische procedures aangevochten. Dit alles levert vaak vertraging op.

Financiering veren in Gelderland

De toekomstige financiering van de veren in Gelderland is afhankelijk van de uitkomst van de coalitieonderhandeling in de Provincie. De huidige lijn van de provincie is dat de financiering stopt. We zullen de consequenties van het provinciale coalitieakkoord betrekken bij de begroting van 2024. We zetten in op behoud van de veerdiensten.

Financiële ontwikkelingen

2. Leefomgeving

Grootste posten (x € 1 miljoen)	2024	2025	2026	2027
Nieuwe aanbesteding maaien gazons	-0,2			
Energietransitie	-0,3	-0,3	-0,1	-0,1
Uitvoeringsstrategie versnellen woningbouw	-0,3	-0,3	-0,3	-0,2
Diverse overige bijstellingen, per saldo	-0,2	-0,1	-0,1	-0,1
Totaal	-1,0	-0,7	-0,5	-0,4

Nieuwe aanbesteding maaien gazons

Met de gunning van het nieuwe contract is aanvullend budget nodig om maaierwerkzaamheden uit te kunnen voeren. Op 18-4-2023 heeft het college (zaaknummer 850265) besloten akkoord te gaan met een aanvullend budget voor het maaien van de gazons voor de jaren 2023 en 2024.

Energietransitie

Wij zijn gestart met een (ver)nieuwde programmaorganisatie om de opgave van de Energietransitie te realiseren, samen met onze inwoners en bedrijven. De middelen zoals die door het Rijk beschikbaar worden gesteld, lijken vooralsnog voldoende voor de opgave in het klimaatakkoord, maar zijn onvoldoende om ook de eigen (extra) ambities te realiseren. Zo zijn er vanuit het Burgerakkoord tal van goede ideeën naar voren gekomen. Voor de uitvoering hiervan zijn nog geen middelen gereserveerd. Uiteraard kijken we eerst wat we binnen de beschikbare middelen kunnen oppakken.

Voor het deel van het Burgerakkoord dat betrekking heeft op de energietransitie stellen wij voor € 250k beschikbaar te stellen. Dit betreft de inzet van de verbinder in onze samenwerking met de inwoners voor de periode 2024 en 2025 (€ 125k). Daarnaast ramen wij de kosten voor de uitvoering van aanvullende maatregelen voor de Energietransitie vanuit het Burgerakkoord op € 125k voor de periode 2024-2027. Bij de nadere uitwerking met onze inwoners moet blijken of dit voldoende is. Wij hebben hierbij bijvoorbeeld nog geen rekening gehouden met de inzet van onder andere een (nieuw) Revolverend Fonds.

Bij de begroting brengen we daarbij de benodigde financiering specifiek in beeld, mede naar aanleiding van verdere besprekingen met de werkgroepen van het Burgerakkoord. In die begroting zullen ook de bedragen worden meegenomen voor de onderdelen van het Burgerakkoord die niet onder de energietransitie vallen.

Uitvoeringsstrategie versnellen woningbouw

Om de woondeal tot 2030 te realiseren is er extra inzet nodig om de lopende en nieuwe projecten adequaat verder te kunnen brengen. Een en ander zal nader beschreven worden in een uitvoeringsstrategie versnellen woningbouw. Een groot nieuw project betreft bijvoorbeeld de mogelijke transformatie van Haveland te Rheden van industrieterrein naar een aantrekkelijk woon- en werkgebied.

3 Bestuur & organisatie

Wat is onze visie?

Dienstverleningsagenda

Een goede dienstverlening aan onze inwoners, ondernemers en instellingen vinden wij belangrijk. Daarvoor is een goed werkende gemeentelijke organisatie nodig. Slagvaardigheid in het realiseren van onze ambities is daarbij belangrijk. Op een aantal onderdelen verbeteren wij de digitale dienstverlening.

Kansengelijkheid en inclusie

Wij willen een samenleving die uitgaat van gelijkwaardigheid, diversiteit en inclusie. Wij ambiëren gelijke kansen voor iedereen. Onderdrukking, uitbuiting en uitsluiting worden door ons met kracht bestreden. De gemeente Rheden is daarom ook een regenbooggemeente.

Inwonersparticipatie

'Samen maken we Rheden sterk'. Deze visie is het vertrekpunt voor de gemeente Rheden om via inwonersparticipatie de kennis en ervaring, creativiteit én organisatiekracht van inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners te benutten bij het maken van de beste keuzes voor onze dorpen. Keuzes die de gemeente Rheden leefbaar en sterk houden.

Regionale samenwerking en internationale betrekkingen

De coalitiepartijen hechten veel waarde aan de gemeentelijke onafhankelijkheid en zelfstandigheid. Voor een aantal maatschappelijke vraagstukken is regionale samenwerking gewenst of noodzakelijk en soms verplicht. De regionale samenwerkingen waarin wij participeren hebben een duidelijke toegevoegde waarde en vergroten onze effectiviteit en efficiency. In deze samenwerkingen hebben wij een actieve opstelling en inbreng. Daarbij hebben wij oog voor de democratische legitimatie. Wij intensiveren daarom de lokale en regionale samenwerking. Daarbij hechten wij veel waarde aan lokale samenwerkingen met ondernemers en het onderwijs. Rheden participeert in regionale gemeentelijke samenwerkingen daar waar het gemeente-overstijgende opgaves betreft en een duidelijke toegevoegde waarde heeft. De context waarin gemeenten moeten opereren staat onder druk o.a. door de toegenomen complexiteit van de gemeentelijke opgaves, de krapte op de arbeidsmarkt en de sterk stijgende uitgaven door inflatie. In onze regio ervaren veel (kleine) gemeenten knelpunten in hun bestuurs- en organisatiekracht en verkennen daarom een intensievere samenwerking met buurgemeenten. Op initiatief van enkele buurgemeenten voert Rheden momenteel verkennende bilaterale gesprekken met Rozendaal, Doesburg en Renkum over een mogelijk intensivering van de ambtelijke samenwerking. Met betrekking tot internationale samenwerking continueren we de samenwerking met VNG International op basis van participatie in hun programma's en projecten.

Vastgoedportefeuille

Wij willen meer duurzame voorzieningen op maat voor toekomstbestendige dorpen. Daarbij geven wij aandacht aan circulair aanbesteden. Door middel van ons vastgoedbeleid willen wij de sociale verbindingen van de dorpen in Rheden behouden en, waar mogelijk, versterken. Op deze wijze behouden wij levendige dorpen met een duidelijk eigen karakter en identiteit. Ook culturele

voorzieningen dragen bij aan de onderlinge sociale verbindingen. Tot slot draagt onze vastgoedstrategie bij aan solide, toekomstbestendige gemeentelijke financiën.

Professionele organisatie

Rheden wil een betrouwbare en slagvaardige organisatie zijn, die haar inwoners, ondernemers en bezoekers goede dienstverlening biedt. We merken dat met de nieuwe taken die op onze gemeente afkomen, de toenemende vraag en het gewenst dienstverleningsniveau we niet uitkomen met de bestaande ambtelijke capaciteit. Binnen het domein samenleving is een onderzoek gestart naar de benodigde capaciteit om als professionele organisatie te kunnen blijven opereren met de toenemende opdrachten en vragen vanuit de Rijksoverheid. En om onze inwoners op passende wijze te blijven ondersteunen. Daarnaast speelt de ontwikkeling van de financiële advies functie en de uitspraak van de hoge raad over privaatrechtelijkhandelen van overheden bij onroerend goed transacties. Ondertussen is het moeilijk om ervaren personeel te vinden op de arbeidsmarkt. Wij verwachten met de programmabegroting 2024 inzicht te kunnen geven in de extra benodigde ambtelijke capaciteit.

Dienstverleningsagenda

Perspectief

Ontwikkelingen Financiën en Informatie

De organisatie is continu in ontwikkeling, extra werkzaamheden, implementatie van wet- en regelgeving en complexere taken worden bij de gemeente ondergebracht. Dat raakt het vakgebied financiën (de financiële functie) en Informatie. Hoe we hier het beste mee om kunnen gaan, wordt op dit moment onderzocht.

Autonome ontwikkelingen

Gelders Archief

Als gevolg van de sloop van het gemeentehuis is in 2022 op basis van meerwerk (45K) het te vernietigen archief onder gebracht bij het Gelders Archief. Omdat in het nieuwe gemeentehuis geen archiefruimte terugkomt, moeten wij, om te blijven voldoen aan de wettelijke kaders voor dit te vernietigen archief, de komende jaren ruimte bij het Gelders Archief blijven huren. Op basis van de prognose neemt het benodigde aantal strekkende meters te vernietigen archief de komende 4 jaar af van 2.500m¹ naar 2.000m¹.

Software

We kunnen constateren dat de kosten voor ICT hoger worden. De Connectie spreekt in haar meerjaren begroting over een bovengemiddelde prijsontwikkeling voor ICT. Hierdoor is er een reële kans dat in 2023 overschrijding van budget volgt. In de (meer jaren) programmabegroting 2023-2026 van de Connectie is opgenomen dat In 2022 gemiddeld moet worden uitgegaan van een stijging van kosten van 3% ten opzichte van de prijsindexatie voor materiële de overheidsconsumptie in 2021. Deze 3% bijstelling is opgenomen in de programmabegroting 2022, maar de financiële vertaling hiervan is nog niet verwerkt omdat destijds de keuze was ontwikkelingen af te wachten.

Prijsontwikkelingen vanaf 2023, zoals genoemd in de Perspectiefbrief 2023, waar de Connectie het initiatief toe neemt, en de onderzoeken die hier bij horen, zijn nog niet afgerond. Zodra de resultaten hiervan bekend zijn, worden deze opgenomen in de programmabegroting 2024, en 2e bestuursrapportage 2023.

Audio visuele middelen en meubilair

Sinds begin 2020 zijn er een groot aantal initiatieven geweest en maatregelen genomen, om medewerkers digitaal te ondersteunen en dienstverlening digitaal mogelijk te maken. Zo leidde het

traject Samen Optimaal Werken tot het beleid hybride werken en gaf het Informatie beleidsplan richting aan de digitaliserende samenleving. Raadsvergaderingen zijn nu online te volgen en dat geldt ook voor bruiloften in de trouwzaal. Dit is het nieuwe normaal en de gemeente Rheden wil deze diensten in haar nieuwe gemeentehuis continueren. Deze ambitie maakt dat de eisen aan de audio en visuele middelen (AV middelen) anno 2024 anders zijn dan in de situatie die de gemeente zoveel jaar geleden achter zich heeft gelaten. Het vertaalt zich in een inhaalslag in nieuwe, moderne en betrouwbare apparatuur, infrastructuur en technieken in het nieuwe gemeentehuis.

Inwonersparticipatie

Perspectief

Burgerberaad

Bij de behandeling van het beleidskader Energie en Landschap (2022) bleek dat er een behoefte was aan een onafhankelijk burgerberaad over de klimaatopgave. Vervolgens heeft G1000 de opdracht gekregen een Burgerberaad met als thema "Hoe wordt Rheden voor 2040 CO2 neutraal?". Ruim 400 inwoners gingen in juni 2022 met elkaar in gesprek, bepaalde de belangrijkste onderwerpen en werkten deze uit. Van de 50 voorstellen, zijn uiteindelijk 38 voorstellen in het Burgerakkoord opgenomen. In het raadsbesluit van 29 november 2022 inclusief motie geeft de raad aan de uitkomsten van het burgerberaad over te willen nemen en als één van de uitgangspunten te gebruiken voor het beleid en de daarbij behorende uitvoeringsplannen.

Om te zorgen dat alle punten goed landen binnen de gemeentelijke organisatie én de samenleving is een project opgestart met als doel om in oktober 2023 een gezamenlijke Duurzaamheidsagenda op te leveren. De duurzaamheidsagenda is een meerjarenagenda voor de periode 2023 – 2026 met een 'lichte doorkijk' naar de langere termijn. In de duurzaamheidsagenda staat omschreven welke concrete activiteiten en projecten de gemeente, inwoners, ondernemers en/of maatschappelijke instellingen voor de periode van 2023 – 2026 gaan oppakken.

Participatiebeleid en participatieplatform

Zoals ook in het coalitieakkoord staat benoemd, willen we als gemeente Rheden dicht bij onze inwoners staan. Als gemeente streven we naar betrokken inwoners. Daarom is het belangrijk meerdere mogelijkheden te creëren zodat alle inwoners de gelegenheid krijgen deel te nemen aan het besluitvormingsproces. De gemeente Rheden wil in haar participatie een grotere groep inwoners bereiken en betrekken op een manier die bij hun past. In 2022 hebben we eerste ervaringen opgedaan met een vergaande vorm van inspraak: het burgerberaad.

De gemeente Rheden wil beschikken over een overkoepelend participatiebeleid dat ook voldoet aan de eisen die de Omgevingswet daaraan stelt. Aangezien participatie een integraal thema is dat allerlei werkvelden raakt, is het noodzaak dit te doen in samenspraak met organisatie en bestuur. De Beleidsnota participatie is naar verwachting gereed in de zomer van 2023.

Na vaststelling van dit beleid in de raad zorgen we voor een toolbox met instrumenten en middelen (waaronder een participatieplatform) om bij vraagstukken/projecten de juiste participatieaanpak te kiezen. Die ontwikkeling loopt door in 2024. Daarnaast wordt er een groter beroep gedaan op participatieadvies. Dit specialisme wordt verder uitgebouwd.

Autonome ontwikkelingen

Op basis van de duurzaamheidsagenda, worden concrete activiteiten en projecten opgestart. Dit vergt veel van inzet van de organisatie (deels Energie- en warmtetransitie en deels Inwonersparticipatie), met name waar het gaat om begeleiden van processen, participatieadvies en communicatie.

We willen als gemeente onze inwoners betrekken bij onze besluitvorming. Daardoor wordt de vraag naar participatiemogelijkheden en -advies steeds groter.

Regionale samenwerking en internationale betrekkingen

Perspectief

Groene Metropool

Gemeente Rheden maakt deel uit van Groene Metropoolregio, en de Regionale Energie Strategie Arnhem-Nijmegen.

Wij participeren op basis van de Regionale Agenda 2023-2024 in alle 5 hoofdpogaven. De GMR vraagt in haar begroting 2024, mede op basis van de hoge inflatie, een gemeentelijke bijdrage van € 421.406 (inclusief de bijdrage aan The Economic Board). In het licht van de grote maatschappelijke opgaven verwachten wij deze samenwerking op de opgaven ook na 2024 te continueren (274K).

Voor de uitvoering van de Regionale Energie Strategie (RES) vraagt de GMR in haar begroting 2024 een gemeentelijke bijdrage van € 25.192,30 per jaar. Voor 2024 en verder (t/m 2030) volgt een voorstel om de structurele bijdrage van € 0,58 per inwoner per jaar voor te leggen aan uw gemeenteraad.

Vastgoedportefeuille

Perspectief

Vastgoed

Het Rhedens Vastgoedkader is nog steeds uitgangspunt bij het gemeentelijk handelen. Datzelfde geldt voor de verduurzaming van het maatschappelijk vastgoed. Hiervoor komt het college in het najaar van 2023 met een uitvoeringsplan verduurzaming maatschappelijk vastgoed inclusief een financiële doorkijk.

Autonome ontwikkelingen

Uitspraak hoge raad onroerend goed transacties

De Hoge Raad heeft bepaald dat bij het privaatrechtelijk handelen van overheden bij onroerend goedtransacties de algemene beginselen van behoorlijk bestuur (waaronder het gelijkheidsbeginsel) in acht moeten worden genomen (Didam arrest). Dit staat een een-op-een verkoop, verhuur of verpachting in de weg. Voor Rheden betekent dit dat alle (potentiële) gegadigden een gelijke kans moeten krijgen.

Integrale veiligheid

Perspectief

Vanuit integrale veiligheid werken we vanuit een Integraal Veiligheidsbeleid voor de periode van 4 jaar. In 2023 is dit beleid herijkt en opnieuw vastgesteld. In het uitvoeringsplan is de inzet bepaald

op ondermijnende criminaliteit, jeugd en veiligheid, zorg en veiligheid en digitale veiligheid. De prioriteiten die leidend zijn de komende vier jaar.

De opvang van Oekraïners, statushouders/ asielzoekers (AZC) en eventuele crisishulpverlening blijft zeker ook in 2024 nog aan de orde. Dit wordt bekostigd door het Rijk, maar vraagt zeker om inzet van gemeenten.

Autonome ontwikkelingen

Op het gebied van crisisbeheersing en rampenbestrijding heeft de VGGM een tweetal ontwikkeltrajecten aangekondigd die leiden tot een hogere bijdrage bij de gemeenten. Dit is vooral op bedrijfsvoering (algemeen) en bij de GGD.

De bijdrage voor de brandweer en crisisbeheersing stijgt alleen door loon- en prijsstijging. Wel krijgt de VGGM extra rijks gelden (BDUR gelden) voor de versterking van crisisbeheersing waar we als gemeente goed op moeten sturen dat deze worden ingezet op thema's die ook voor de gemeenten van belang zijn.

Financiële ontwikkelingen

3. Bestuur & organisatie

Grootste posten (x € 1 miljoen)	2024	2025	2026	2027
De Connectie:				
- CAO- en prijsontwikkelingen	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6
- Kaderwijzigingen	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
Loon- en prijsontwikkeling VGGM Brandweer	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4
Effect septembercirculaire 2022	0,7	-1,1	0,4	0,4
Nabetaling LPO accres 2022	0,3	0,3	0,3	0,3
Accres voor LPO vanaf 2024	1,2	1,2	1,0	1,0
Stijging salariskosten agv CAO 2023	-1,3	-1,3	-1,3	-1,3
Stijging salariskosten vanaf 2024	-1,6	-1,6	-1,6	-1,6
Diverse overige bijstellingen, per saldo	-1,5	-1,1	-0,5	-1,1
Totaal	-3,4	-4,8	-3,5	-3,5

De Connectie

- CAO- en Prijsontwikkelingen
- Kaderwijzigingen

Via de Meerjarenprogrammabegroting 2024-2027, en het bijbehorende raadsvoorstel bent u geïnformeerd over een totaal aan kadercorrecties van 839 duizend euro. Dit betreft CAO stijging (223K), en prijsontwikkelingen (417K). Daarnaast bestaat dit bedrag uit kaderwijzigingen voor het E-HRM systeem (36 K), functiewaarderingssysteem (6K), maat- en meerwerk- (144 K), en werkplekmiddelen (13K). Een nadere duiding leest u terug in de meerjarenprogrammabegroting 2024-2027 van De Connectie (839K)

Loon- en prijsontwikkeling VGGM brandweer

De inwonersbijdrage VGGM voor de brandweezorg wordt vanaf 2023 verhoogd met een bedrag van € 181.000 conform de geactualiseerd begroting 2023 in de begroting 2024 van de VGGM. Vanaf 2024 is opnieuw sprake van een verhoging van de inwonersbijdrage als gevolg van de stijgende lonen en prijzen. Deze bedraagt vanaf 2024 € 217.000.

Effect septembercirculaire gemeentefonds 2022

Bijstelling algemene uitkering conform de septembercirculaire 2022. Het financiële effect van deze circulaire is toegelicht in de memo "Financiële effecten septembercirculaire gemeentefonds 2022, d.d. 18-10-2022.

Vooruitlopend op een nieuwe financieringssysteem vanaf 2026 heeft het kabinet in de septembercirculaire 2022 in 2026 eenmalig 1 miljard beschikbaar gesteld. Op 28 april jl. heeft het kabinet in de Voorjaarsnota 2023 aangekondigd dat dit bedrag vanaf 2027 structureel beschikbaar komt. In de meicirculaire 2023 zal duidelijk worden wat dat betekent voor de hoogte van de algemene uitkering in 2027. Voor 2027 gaan we voorlopig uit van hetzelfde bedrag als in 2026 (418K). Dit bedrag wijzigt na het doorrekenen van de meicirculaire 2023.

Nabetaling loon-en prijsontwikkeling (LPO) accres 2022

In de Voorjaarsnota 2023 van het Rijk is aangekondigd dat de gemeenten een extra tranche prijsbijstelling ontvangen vanaf 2023. De nabetaling van het LPO accres 2022 vindt alleen plaats voor het verschil in de prijsontwikkeling 2022 tussen de meicirculaire2022 (Centraal Economisch Plan 2022) en het CEP 2023. De loonontwikkeling is buiten beschouwing gelaten.

Accres voor loon- en prijsontwikkeling vanaf 2024

Vooruitlopend op de meicirculaire2023 informeren we u over het accres voor loon- en prijsontwikkeling van 2024 tot 2027. Deze prognose is gebaseerd op het Centraal Economisch Plan van het CPB (publicatie 9-3-2023). Na publicatie van de meicirculaire2023 zullen wij u verder informeren over de financiële gevolgen van de meicirculaire. In de 1e bestuursrapportage 2023 wordt u geïnformeerd over het accres voor LPO in 2023.

Stijging salariskosten a.g.v. CAO 2023

Per 2-1-2023 stijgen de salarissen van de medewerkers eerst met 240 euro en daarna met 2%. We komen daarmee uit op een gemiddelde loonsverhoging van 7%. In de begroting 2024 zal dit bedrag verdeeld worden naar de verschillende taakvelden.

Stijging salariskosten vanaf 2024

De huidige CAO voor gemeentebambtenaren geldt alleen voor 2023. Voor 2024 wordt een nieuwe CAO afgesloten. De stijging voor 2024 is gebaseerd op de Loonvoet sector overheid in het CEP voor 2024.

3. Uitgangspunten en kaders

Dit hoofdstuk behandelt de financiële omgangsvormen (kaders) tussen Raad en college. Daarbij wordt in het bijzonder ingegaan op de uitgangspunten die worden gehanteerd bij het opstellen van de financiële prognose in de begroting 2024 en de meerjarenraming 2025-2027.

Voor deze uitgangspunten gelden de volgende kwaliteitseisen:

- de uitgangspunten dienen een voldoende realiteitsgehalte te hebben, zodat een zo goed mogelijke voorspelling wordt gedaan van de te verwachten jaarrekeningresultaten;
- de uitgangspunten die het begrotingsresultaat bepalen worden zoveel als mogelijk consequent toegepast;
- beoogd wordt een zo goed mogelijk inzicht te verkrijgen in de ontwikkeling van de begrotingsresultaten van de opeenvolgende jaren.

Verder worden in dit hoofdstuk, naast algemene budgettaire uitgangspunten, diverse specifieke kaders uiteengezet die betrekking hebben op de (meerjaren-)begroting 2024-2027.

Algemene uitgangspunten

Programmabegroting

Overeenkomstig de besluitvorming bij de kadernota en programmabegroting 2023 wordt de volgende programma-indeling toegepast:

1. Samenleving
2. Leefomgeving
3. Bestuur & organisatie

Financieel beleid

Overeenkomstig de Gemeentewet dient de gemeente te beschikken over een structureel sluitende begroting, dan wel zal de meerjarenraming een financieel evenwicht moeten laten zien. Voor zover hier geen sprake van is, zal de gemeente onder preventief toezicht komen te staan van de provincie.

De volgende algemene uitgangspunten van het te volgen financieel beleid zijn van toepassing op de begroting 2024:

- Wij streven naar een evenwichtige financiële situatie. De financiële kengetallen, zoals in de begroting worden opgenomen, geven daarbij inzicht in de financiële ontwikkelingen van onze gemeente. Voorwaarde is dat er balans is in de inkomsten en uitgaven waardoor er sprake is van een sluitend meerjarig perspectief passend bij het gewenste voorzieningenniveau;
- De gemeente Rheden streeft naar een begroting die structureel en reëel in evenwicht is.
- Autonome ontwikkelingen:
 - Lopend beleid wordt voortgezet maar er is een verandering van kosten of inkomsten (bijvoorbeeld prijsstijgingen, veranderde wet- en regelgeving).
 - De gemeente heeft geen invloed op de wijzigingen en heeft geen of weinig keuzemogelijkheden.

De Begroting 2024 wordt opgebouwd vanuit het bestaande, door de Raad geaccordeerde, beleid. Voor nieuw beleid geldt het uitgangspunt van de integrale afweging, waarbij de Raad, gegeven het hem toekomende budgetrecht, de besluiten neemt en daarmee de nieuwe middelen beschikbaar stelt.

Uitgangspunten bij bepalen baten

Belastingen en Lokale heffingen

De jaarlijkse vaststelling van de tarieven, zoals deze in de begroting worden verwerkt, is gebaseerd op het door de Raad vastgestelde tarievenbeleid en hieraan ten grondslag liggende consistente en objectieve uitgangspunten. We streven ernaar om alle diensten kostendekkend uit te voeren.

Voor de berekening van de tarieven lokale heffingen 2024 worden de volgende berekeningsmethodes gehanteerd:

- Voor de tarieven waarvoor als uitgangspunt dient '100% kostendekkendheid', wordt het tarief berekend op basis van een kostprijsberekening. Hierbij worden de direct- en indirect toe te rekenen kosten aan de prestatie (activiteit) toegerekend en vervolgens op grond van de geraamde aantallen 'omgeslagen' in een tarief, waarbij vervolgens een kostendekkend tarief ontstaat;
- Voor de tarieven waarbij de jaarlijkse stijging wordt gebaseerd op het geraamde inflatiepercentage wordt uitgegaan van het tarief over 2023, vermeerderd met de inflatieontwikkeling zoals deze is opgenomen in de mei-circulaire 2023 van het gemeentefonds;
- Belastingen en heffingen: We streven ernaar om alle diensten kostendekkend uit te voeren. De opbrengst van de onroerende zaakbelastingen wordt jaarlijks met maximaal het verwachte inflatiepercentage verhoogd, tenzij de raad anders besluit (al dan niet op voorstel van het college).

Voor de hoogte van de OZB geldt geen voorgeschreven norm, behalve bij een eventuele "artikel 12-aanvraag", dan geldt een normtarief voor de OZB als één van de toelatingseisen. In dat geval dient een gemeente minimaal 20% meer OZB te heffen dan het landelijk gemiddelde.

In de onderstaande tabel wordt voor de financieel relevante lokale heffingen uiteengezet welke uitgangspunten worden gehanteerd in het tarievenbeleid. Deze uitgangspunten zijn bepalend voor de berekening van de tarieven voor 2024.

Uitgangspunten tarievenbeleid lokale heffingen

	(maximaal) 100 % kostendekkend tarief	Jaarlijkse stijging op basis van inflatiepercentage	Andere uitgangspunten
Onroerende zaakbelastingen			X
Afvalstoffenheffing/reinigingsrechten	X		
Rioolrechten	X		
Bouwleges	X		
Hondenbelasting	X		
Toeristenbelastingen		X	
Forensenbelasting		X	
Secretarieleges	X		
Begraafrechten	X		

Leges

De leges worden in de begroting geraamd op basis van het verwacht aantal verstrekkingen en de tarieven overeenkomstig de geldende verordening. Op basis van de begrote lasten over 2024 worden in het najaar van 2023 de nieuwe kostendekkende tarieven berekend en in een wijziging van de legesverordening aan de Raad ter vaststelling voorgelegd. Na besluitvorming door de Raad zal de begroting 2024, waar van toepassing, worden aangepast op de nieuwe tarieven.

Prijzen gemeentelijke goederen en diensten

Voor het bepalen van de geraamde kostprijs van goederen, werken en diensten van de gemeente, die worden geleverd aan overheidsbedrijven en derden, wordt een systeem van kostentoerekening gehanteerd. Bij de kostentoerekening worden naast de directe kosten de indirecte kosten betrokken, die rechtstreeks samenhangen met de door de gemeente verleende diensten.

Algemene uitkering

De berekening van de algemene uitkering voor de begroting en meerjarenraming wordt in principe gebaseerd op de meicirculaire 2023. In het geval de septembercirculaire 2023 substantiële afwijkingen laat zien ten opzichte van de meicirculaire kan dat aanleiding zijn die circulaire als basis te gebruiken.

Opbrengst huur en pacht

De opbrengsten van de huur en de pacht worden begroot op basis van de hieraan ten grondslag liggende beleidsdoelstellingen en contracten. Voor zover sprake is van leegstand bij de te verhuren objecten wordt toch rekening gehouden met een substantiële bezetting. Hiermee wordt bereikt dat in de begroting de te realiseren opbrengsten blijken en dat bij de jaarrekening inzicht ontstaat in het bezettingsresultaat.

Uitgangspunten bij bepalen lasten

Loon- en prijsontwikkelingen

In de begroting 2024 en de meerjarenraming 2025-2027 worden stelposten gereserveerd waaruit verwachte prijsstijgingen en autonome kostenontwikkelingen kunnen worden opgevangen. Als basis voor die inflatiepercentages wordt de meicirculaire van 2023 gehanteerd.

Financieringskosten (rentekosten)

De financieringskosten worden in de begroting 2024 opgenomen op basis van een geactualiseerde middellange financieringsprognose. Hierbij wordt de financieringspositie van de gemeente herberekend en over het overschot c.q. tekort rente gecalculeerd. In de begroting 2024 en verder wordt voor het financieringstekort voor zover deze de kasgeldlimiet overschrijdt een rentekostenvoet gehanteerd van 3%. Voor kortlopende financiering (onder de kasgeldlimiet) zal een rentepercentage worden gehanteerd van eveneens 3%. Het financiële effect zal verwerkt worden in de meerjarenraming 2024-2027. Voor de rentelasten die bij derden in rekening worden gebracht en die onderdeel uitmaken van de kostprijsberekening van de in het verleden gedane investeringen - gelden de destijds vastgestelde rentepercentages. De structurele rentekosten zijn daarmee volledig in de begroting en meerjarenraming verwerkt.

Afschrijvingskosten

De afschrijvingskosten worden berekend naar gelang de economische levensduur van het betreffende activum. Hierbij worden vooralsnog de afschrijvingstermijnen gehanteerd, zoals opgenomen in bijlage 1 van de financiële verordening gemeente Rheden 2019. Eind 2023 zal aan de Raad een geactualiseerde financiële verordening worden voorgelegd. De daarin terzake opgenomen artikelen zijn - na vaststelling door de Raad - leidend voor de berekening van afschrijvingslasten.

Voor de jaarlijkse raming van afschrijvingskosten hanteren we de volgende uitgangspunten:

- De structurele afschrijvingslasten van investeringen tot en met 2022 worden volledig in de begroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027 verwerkt en toegerekend aan de hierop betrekking hebbende programma's;
- De structurele afschrijvingslasten van investeringen van 2023 en verder, waarover besluitvorming heeft plaatsgevonden, worden volledig in de begroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027 verwerkt en toegerekend aan de hierop betrekking hebbende programma's;
- In de meerjarenraming 2025-2027 worden de afschrijvingslasten voor vervangingsinvesteringen geraamd op het niveau van de 'vrijval' van afschrijvingen, die het gevolg zijn van het volledig afgeschreven zijn van investeringen. Als gevolg van deze keuze ontstaat in die jaren geen budgettair effect in de begroting;
- Met de vaststelling van de begroting stelt de Raad de financiële ruimte beschikbaar voor de lasten die voortkomen uit de zogenoemde investeringslijst. Deze lijst heeft betrekking op vervangings- en uitbreidingsinvesteringen en dient ter onderbouwing van de gevraagde financiële ruimte;
- Voor investeringen die verband houden met nieuw beleid (uitbreidingsinvesteringen) wordt door het college aan de Raad in een afzonderlijk raadsvoorstel verzocht het investeringskrediet beschikbaar te stellen;
- Het college stelt de investeringskredieten beschikbaar voor wat betreft de vervangingsinvesteringen voor zover de hiermee verbonden lasten passen binnen de door de Raad beschikbaar gestelde financiële ruimte;

Ten aanzien van de begroting 2024 zal als volgt worden gehandeld:

- In de uiteenzetting van de financiële positie in de programmabegroting 2024 wordt de financiële ruimte in beeld gebracht die verband houdt met 'uitbreidingsinvesteringen'. Ter onderbouwing dient de investeringslijst 2023-2027;
- Voor het begrotingsjaar 2027 wordt een investeringsruimte opgenomen die gelijk is aan de daling van de afschrijvingslasten in dat jaar als gevolg van volledig afgeschreven investeringen. Hierbij doet zich geen budgettair effect voor;
- In de programmabegroting zal de investeringslijst 2023-2027 worden opgenomen,
- Met het vaststellen van de programmabegroting 2024 stelt de Raad overeenkomstig het bepaalde in de Financiële verordening gemeente Rheden 2019 de middelen beschikbaar voor de uitvoering van het investeringsprogramma (investeringslijst 2023-2027) door het college.

Personeelskosten (salariskosten)

De salariskosten worden in de begroting 2024 geraamd op de toegestane formatieomvang en de hierbij behorende loonkosten van de personeelsleden op basis van de huidige cao afspraken. In de meerjarenraming 2025-2027 wordt jaarlijks een stelpost opgenomen in verband met een kostenstijging als gevolg van (extra) periodieke verhogingen, functiewaarderingen en dergelijke.

Reserves en voorzieningen

Noodzaak en omvang

Op grond van de financiële verordening biedt het college de raad eens in de 4 jaar een nota reserves en voorzieningen aan. In deze nota wordt een toelichting gegeven over de noodzakelijkheid en de gewenste omvang van de reserves en voorzieningen. We verwachten in het 1e kwartaal van 2024 een 'Nota herziening reserves en voorzieningen' aan de raad te kunnen voorleggen.

Rentebeleid

In de begroting 2024 zullen de 'rentekosten reserves en voorzieningen' worden verwerkt overeenkomstig het huidige rentebeleid.

Subsidieverstrekingen

De hoogte van de subsidieverstrekingen worden gebaseerd op de van toepassing zijnde subsidieverordeningen en, voor zover hier sprake van is, subsidiecontracten. Indien in deze een indexering is voorzien, geldt voor het jaar 2024 een stijging van maximaal het verwachte inflatiepercentage op basis van meicirculaire gemeentefonds 2023. Indien een indexering niet is voorzien geldt de nullijn.

Grondexploitatie

De uitgangspunten die bepalend zijn voor de financiële prognoses in de begroting 2024 en de meerjarenraming 2025-2027 zijn in de beleidsnota grondbeleid gemeente Rheden 2015 opgenomen.

Kosten Regionale samenwerkingen

De kosten als gevolg van regionale samenwerkingen (Verbonden partijen) zijn in de begroting verwerkt.

Incidentele begrotingsruimte

In de begroting 2024 wordt een incidentele begrotingsruimte opgenomen van € 45.000. Deze post dient als dekkingsmiddel voor incidentele wensen van het college, alsmede incidentele tegenvallers die zich voordoen.

Ingevolge een genomen raadsbesluit zijn met ingang van 1 januari 2003 tussen het college en de Raad afspraken gemaakt over het omgaan met de incidentele begrotingsruimte. Kort samengevat kan het college per geval besluiten tot het inzetten van de incidentele begrotingsruimte, voor zover het benodigde incidentele budget niet boven de € 25.000 uitkomt en de incidentele begrotingsruimte voldoende ruimte biedt. Indien een budget wordt gevraagd van boven de € 25.000 zal het college aan de Raad in een raadvorstel vooraf toestemming dienen te vragen. Een verruiming van de incidentele begrotingsruimte behoeft eveneens expliciet de instemming van de Raad.